

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**Výběr ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah
u středoškolské mládeže**

Ideal partner preferences for long-term relationship
among high school students

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Ivan Slaměník, CSc.

Vypracovala:

Barbora Podhajská

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením PhDr. Ivana Slaměníka CSc. a že jsem použila pouze literaturu uvedenou v seznamu.

Ve Zlíně dne 20. 7. 2007

Barbora Podhajská

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Ivanu Slaměníkovi CSc. za odbornou pomoc při zpracování mé diplomové práce. Také bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomohli s její realizací.

OBSAH

Úvod.....	6
------------------	----------

I. Teoretická část

1. Období dospívání - adolescence.....	8
1.1 Stručný historický přehled pojetí a vymezení období dospívání...11	
1.2 Emocionální dozrávání ve vývojovém procesu.....	13
1.3 Přátelské a erotické vztahy.....	15
 2. Atraktivita.....	18
2.1 Atraktivita fyzická a osobní.....	19
2.2 Podobnost a komplementarita.....	24
2.3 Teorie atraktivity.....	25
 3. Partnerské vztahy u dospělých.....	36
3.1 Požadované vlastnosti u partnerů v dospělosti.....	38

II. Empirická část

Cíl výzkumu a hypotézy.....	49
1. První etapa.....	51
1.1 Soubor.....	51
1.2 Sběr dat.....	52
1.3 Výsledky první etapy.....	52
1.4 Závěr první etapy.....	55

2. Druhá etapa.....	55
2.1 Soubor.....	56
2.2 Sběr dat.....	57
2.3 Zpracování dat.....	58
2.4 Výsledky statistického srovnávání podle jednotlivých hypotéz...	76
 3. Diskuse.....	 88
 Závěr.....	 93
Literatura.....	95
Souhrn.....	100
Abstrakt.....	101

Úvod

V odborné literatuře lze nalézt řadu výzkumů, které zjišťovaly vlastnosti požadované u ideálního partnera v dospělosti. V české ani zahraniční literatuře však nejsou k dispozici údaje, které by vypovídaly o (spíše vysněných než reálných) vlastnostech, jež mají adolescenti o svých budoucích životních partnerech.

Cílem mé diplomové práce tedy je prostřednictvím prototypického přístupu zjistit, jaké vlastnosti či požadavky kladou dospívající jedinci na svého budoucího ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah a zda dochází v průběhu adolescence k jejich změně.

Teoretickou část jsem rozdělila na tři hlavní kapitoly. V první kapitole se zabývám vymezením vývojového období dospívání. Stručným historickým přehledem, emocionálními změnami, navazováním přátelských a erotických vztahů v životě dospívajícího jedince. Druhá kapitola je věnovaná vymezení pojmu atraktivita, popisuje atraktivitu fyzickou a osobní a zabývá se otázkou, podle jakých parametrů si jedinci vybírají svého budoucího partnera a jakým způsobem jsou k němu přitahováni. Nastiňuje také nové teoretické přístupy k atraktivitě. Poslední část je zaměřena na partnerské vztahy u dospělých jedinců a na jednotlivé charakteristiky ideálního partnera.

Empirická část byla realizována ve dvou etapách. Cílem první etapy bylo shromáždit seznam charakteristik a požadavků na ideálního partnera u adolescentů. Po redukci vznikl seznam 70 slov a slovních spojení, který byl předložen jinému souboru zkoumaných osob k posouzení jejich důležitosti ve druhé etapě výzkumu. Na základě ohodnocení jednotlivých položek na pětibodové škále Likertova typu jsem získala nejčastější charakteristiky a požadavky na ideálního partnera, které jsem dále statisticky testovala podle stanovených hypotéz. Vznikl tak obraz ideálního partnera u adolescentní mládeže.

Adolescence je obdobím prvních opravdových lásek, kdy se zároveň utváří první reálnější představy o partnerovi, které jsou však značně idealizované. V diskusi srovnávám vlastní výsledky s dostupnými závěry jiných studií, které však vypovídají o vlastnostech ideálního partnera u dospělých, navíc v odlišném sociokulturním rámci, protože v literatuře o období adolescence jsem nenalezla obdobné výzkumy v naší, ani zahraniční odborné literatuře.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Období dospívání-adolescence

Období dospívání zařazujeme z vývojového hlediska mezi období dětství a období dospělosti. Jeho délka se podle jednotlivých autorů uvádí poněkud odlišně, avšak většina z nich se přiklání k vymezení spodní hranice 10-11 let a horní hranice 20-22 let.

Termín adolescence je odvozen z latinského slova *adolescere* a znamená dorůstat, dospívat, mohutnět. Vstup do fáze adolescence je biologicky ohraničen reprodukčním dozráním, tedy přibližně 15. rokem věku, avšak může pokračovat i v jejím průběhu. Závěr adolescence nastává dosažením psychické a ekonomické nezávislosti (osamostatněním).

Z biologického hlediska v tomto období dochází k pohlavnímu zrání a dovršení plné reprodukční zralosti. Znatelná akcelerace růstu a jeho dokončení. Tyto změny jsou vždy významně ovlivňovány psychickým vývojem, sociálním učením a rozvojem základních schopností (P. Macek, 2003).

Proces dospívání je závislý na kulturních a společenských podmínkách, z nichž vyplývají požadavky a očekávání společnosti ve vztahu k dospívajícím. Je to specifická životní etapa, ve které jedinec hledá sám sebe, přehodnocuje své postoje, musí zvládnout vlastní proměnu osobnosti, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity.

V dřívějším světě neexistovala období dospívání jako specifická vývojová etapa. Až do 19. století se ztotožňovala s pubertou. Před nástupem průmyslové revoluce období dětství zvolna přecházelo do období dospělosti. Vznik adolescence jako stadium mezi dětstvím a dospělostí souviselo s industrializací společnosti. Se zvyšující se složitostí výroby rostla potřeba kvalifikované pracovní síly a také

nutnost vzdělání ve školských zařízeních. Přechod k dospělosti byl v tehdejší době zjednodušen, závisel především na pohlavním dozrávání a míval charakter rituálu, ohraničujícího počátek nového období. Tato doba rituálu jedinci přesně určovala, kdy bude považován za dospělého a jakou bude mít v budoucnosti roli i status. Identita dospělého jedince byla přesně vymezena. Specifické přechodné období nebylo v této době potřeba, neboť všechno bylo již předem dáno tradicí a vnějšími mechanismy. V dnešním světě nelze dosáhnout dospělosti stejně rychle ve všech oblastech. Pro dnešní dospívající je charakteristické tzv. adolescenční moratorium (odklad, pozastavení). Jde o stadium jakési vývojové latence, které mladému člověku umožňuje pozdržet se v mládí, aby mohl experimentovat s novými rolemi, zkušenostmi a pocity, než definitivně vstoupí do světa dospělých. Toto mezidobí může mladému člověku pomoci při hledání životních hodnot a další životní cesty. Také role dospělého jedince je dnes mnohem náročnější ve srovnání s minulostí. Neposkytuje mladému člověku tak velkou prestiž. Moderní doba nabízí atraktivní příležitosti pro trávení volného času. Spolu s rostoucími nároky společnosti na vzdělání jde o jedny z mnoha faktorů, které vedou k oddalování nástupu dospělosti. A tudíž nenabízí dospívajícímu ani jednoznačnou identitu (M. Vágnerová, 2005).

Podle J. Langmeiera a D. Krejčířové (1998) se v dřívější pracích předpokládalo, že tělesné, psychické a sociální změny v období dospívání probíhají do jisté míry souběžně a navzájem závisle. Souběžnost a závislost však zdaleka není úplná ani neznamená přímou příčinou podmíněnost. Průběh těchto psychických změn a sociálního postavení je vždy ovlivňován řadou dalších faktorů, které působí jako zprostředkující proměnné. Změny, které jsou spojené s pohlavním zráním, mohou působit nejen přímým působením hormonálních pochodů na nervový systém, ale nepřímým tím, že mladiství pozorují změny na svém těle i změny v přístupu dospělých k němu a reagují na

to touhou po dospělejším postavení. Sociální, ekonomické a kulturní faktory hrají důležitou úlohu stejně jako výchovný postoj rodičů, učitelů a dalších osob, které jsou pro jedince významné.

I přesto, že u každého jedince probíhá tělesný a psychický vývoj jiným tempem a můžeme u věkově stejně starých vrstevníků pozorovat velké tělesné a psychické rozdíly, je účelné rozdělit toto období na tři fáze:

Časná adolescence v rozmezí zhruba od 10 (11)-13 let. V tomto období dominují především pubertální změny (Alsaker, 1992, in Macek, 2003, s. 35). Nastupuje pohlavní dozrávání. Některé psychické změny v rané adolescenci se rozvíjejí v důsledku pubertálních změn. Typické je například zvýšení zájmu o vrstevníky opačného období, který je posilován pohlavním pudem a viditelnými změnami při rozvoji sekundárních pohlavních znaků. Zlepšují se kognitivní procesy. Ze společenského hlediska dochází v životě jedince k přechodu ze základní školy na školu střední nebo učiliště.

Střední adolescence se vymezuje od 14 do 16 let a je charakteristická hledáním osobní identity. Oproti časně adolescenci stále více dochází k regulaci vlastního chování (kontrola).

U pozdní adolescence (od 17 do 20 let) se výrazně posiluje sociální aspekt identity, potřeba někam patřit, podílet se na něčem a něco s druhými sdílet. Neboť v tomto období většina dospívajících končí své vzdělání a snaží se nalézt pracovní uplatnění, zamýšlí se stále častěji nad svou osobní perspektivou, uvažuje o budoucích cílech a plánech, jak ve vztahu k profesi, tak v oblasti partnerských vztahů. Tyto změny jsou závislé na roli, kterou si dospívající jedinec sám určí. Zda bude studovat na vysoké škole, najde si zaměstnání a osamostatní se od svých rodičů, vstoupí do manželství atd. (P. Macek, 2003). V současné době odborníci upouštějí od rozlišování dospívání na pubescenci a adolescenci a výraz adolescence používají jednotně pro všechny fáze.

1.1 Stručný historický přehled pojetí a vymezení období dospívání

Za první ucelenou koncepci vysvětlující adolescenci jako vývojové období se považuje „Zákon rekapitulace“ koncipovaný G. S. Hallem (1844-1924). Ve své práci se opírá o evoluční teorii Ch. Darwina, podle něhož je v souhrnu genetických informací každého dítěte zakódován celý fylogenetický vývoj člověka. Tato genetická zákonitost je daná a je třeba ji v individuálním vývoji respektovat. Ontogenetický vývoj člověka po narození pak probíhá od nejprimitivnější animální fáze přes období divocha až po vyspělou civilizovanou etapu (J. Švancara, 1975; Muuss, 1989).

Podle G. S. Halla (1904, cit. Podle P. Macek, 2003, s. 14) je adolescence nevyhnutelné, přirozené období, při kterém zažívá dospívající pocit, jakoby se znovu narodil. Je to období turbulence, plné oscilací mezi protiklady (nadšení proti světovalu, citlivost proti cynismu, přátelství proti samotě). Dospívající je napůl necivilizovaný divoch s nekontrolovatelnými impulsy, civilizuje se postupně, zpravidla až po dvacátém roce života a mění se v odpovědného člena moderní společnosti.

Tato teorie se později stala základem pro akceptování dospívajících, respektování specifické kultury a stylu života teenagerů a vytvořila základ pro tzv. psychosociální moratoria (E. H. Erikson, 1969).

Rozdíl mezi adolescencí a jinou životní etapou podrobněji zformuloval R. Havighurst ve svém konceptu vývojového úkolu. Dospívající jedinec by měl zvládnout několik dílčích úkolů pramenících jak z individuálních potřeb jedince, tak z očekávání společnosti. Tato koncepce byla dále rozvíjena jinými autory. Přehled podle P. Macka (2003, s. 17) podává modifikovanou verzi těchto výčtů:

- přijetí vlastního těla, fyzických změn, včetně pohlavní zralosti a pohlavní role;
- kognitivní komplexita, flexibilita a abstraktní myšlení – schopnost aplikovat intelektový potenciál v běžné každodenní zkušenosti;
- uplatnění emocionálního a kognitivního potenciálu ve vrstevnických vztazích, schopnost a dovednost vytvářet a udržovat vztahy s vrstevníky obojího pohlaví;
- změna vztahů k dospělým (rodičům, dalším autoritám) – autonomie, popřípadě vzájemný respekt a kooperace nahrazuje emocionální závislost;
- získání představy o ekonomické nezávislosti a směřování k určitým jistotám, které s ní souvisejí – k volbě povolání, k získání základní profesní kvalifikace, k ujasnění představ o budoucí profesi;
- získání zkušeností v erotickém vztahu, příprava pro partnerský a rodinný život;
- rozvoj intelektu, emocionality a interpersonálních dovedností zaměřených ke komunitě a společnosti, tj. získání kompetence pro sociálně zodpovědné chování;
- představa o budoucích prioritách v dospělosti – důležitých osobních cílech a stylů života;
- ujasnění hierarchie hodnot, reflexe a stabilizace vlastního vztahu ke světu a k životu, světový názor.

Všeobecně známý je pohled epigenetického vývoje E. H. Eriksona (1968), který se přiklání k ovlivnění společenskými a kulturními vlivy a upouští od striktní psychoanalytické koncepce, při které je psychika ovlivněna pouze pudovými tendencemi.

E. H. Erikson podává strukturu vývoje osobnosti, v níž nastiňuje osm stadií vývoje od narození do stáří. Každé stadium je pojato jako

krize ve vývoji jedince, která obsahuje dva konfliktní póly. Pokud jedinec má dosáhnout růstu a přejít z jednoho stadia ke druhému, musí vyřešit konflikt v daném stadiu, ve kterém se nachází. Z tohoto Eriksonova pohledu spadá adolescence do pátého vývojového cyklu, kde je vývojový úkol formulován jako vytvoření identity vlastního Já (ego-identity). Je to období, které je plné pochybností dospívajícího o sobě. V tomto čase dospívající experimentuje s rolemi, může prozkoumávat alternativní způsoby chování, zájmy a ideologie. Sám Erikson označuje toto období jako identita versus zmatek rolí.

1.2 Emocionální dozrávání ve vývojovém procesu

V období dospívání dochází k novým proměnám emocionálního života. Dochází ke změně intenzity prožívání, emocionálního výrazu a nové kvalitě emocí. Jestliže v předchozím období (období mladšího školního věku) se u dítěte rozlišuje porozumění emocím, dítě je schopné předvídat vlastní emocionální stavy a emocionální stavy druhých. Dokáže poměrně dobře kontrolovat své emoce, skrývat nebo naopak hrát emocionální výraz. V následujícím období především v časně adolescenci dochází vlivem hormonální nerovnováhy ke změně citového prožívání k emoční labilitě, která se vyznačuje velmi silnými, střídajícími se a špatně ovladatelnými výbuchy emocí, mnohdy přecházející do apatie až deprese (I. Slaměník, 2001).

Tyto reakce jsou obvykle ve srovnání s dřívějšími reakcemi méně přiměřené, krátkodobé a proměnlivé. Náhlé změny pocitů a emočních prožitků bývají pro dospívající nepříjemné. Neznají jejich příčinu a tudíž si je nejsou schopni vysvětlit, reagují na ně jako na něco obtěžujícího, tedy podrážděně a rozmrzele.

Navenek se emoční prožívání může projevit větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání. Nízká frustrační tolerance, precitlivělost a

proměnlivost nálad dospívajících je v mezilidských vztazích rušivým faktorem a přispívá ke vzniku konfliktů (M. Vágnerová, 2005).

Podle L. Medvědové (2002) dochází ke zvýšenému sebeuvědomování, k nejistotě a kumulaci kritických reakcí, pocházejících od druhých lidí, které vedou k prohloubení negativních emocí a afektivních rozlad. Nejistota se může měnit v úzkost, prohlubují se prožitky smutku a znechucení, zlost či negativismus vůči ostatním i vůči sobě samému. Prohlubuje se přemílání vlastních pocitů, ulpívání na problému a opakované rozebírání vlastních prožitků.

Jestliže v časně adolescenci dochází k řadě bouřlivých emocionálních změn, ve střední a pozdní adolescenci dochází k odeznívání náladovosti a vysoké lability, všeobecně ke zklidnění emocionálního života. Pozvolna se navrácí volní kontrola nad emocemi, dochází k umírnění výrazu emocí v souladu s požadavky společnosti. Vznikají hluboké city lásky, zklamání a jejich nenaplnění. Ustaluje se sebepojetí, které v předchozím období prošlo mnoha otřesy (I. Slaměník, 2001).

Podle I. S. Kona (1986) je střední a pozdní adolescence charakterizována větší extravertovaností, menší impulzivitou, emocionální dráždivostí a vyšší stálostí. Typ temperamentu se v tomto období již nemění, je dotvořen již v časně adolescenci, zesilují se však integrální vazby jeho elementů a usnadňuje se tak řízení vlastních reakcí.

Podle průřezového výzkumu u adolescentů, ve kterém Macek, Mareš, Ježek, Valášková (2002) srovnávali osobnostní charakteristiky třináctiletých a sedmnáctiletých jedinců, nebyly prokázány signifikantní rozdíly mezi extraverzí a neuroticismem mezi oběma věkovými skupinami. U sedmnáctiletých dívek byla zjištěna nižší úroveň emoční stability než u stejně starých chlapců.

Zvláštní význam nabývají emoce a city související s erotickou sférou života, estetické city a mravní cítění. Je to období „prvního vystřízlivění“, které člověk zažívá při střetu reality všedního dne s vysněnými představami a ideály. Ty se mohou týkat volby profese, vztahu k rodičům, sourozencům, autoritám, mohou se projevit v přátelství, v erotických a sexuálních vztazích (P. Macek, 2003).

1.3 Přátelské a erotické vztahy

V období dospívání dochází k zintenzivnění potřeby přátelství. Podle M. Vágnerové (2005) se dospívající snaží získat mezi vrstevníky někoho, s kým by mohl sdílet své vnitřní pocity a komu by mohl důvěřovat. Tento přátelský vztah představuje důležitou emoční vazbu, avšak slouží také jako kontext pro sebepoznání a rozvoj opory při zvládání různých problémů. V pozdní adolescenci tyto potřeby může uspokojovat partnerský vztah, který je v časně adolescenci ve fázi počáteční orientace a experimentace a vyvolává u dospívajících spíše rozpaky a pocity nejistoty.

Počet „dobrých“ přátel závisí v tomto období na věku a pohlaví. Dívky mají menší počet blízkých přítelkyň, ale jejich vztahy jsou výlučnější. Oproti tomu chlapci mají větší počet přátel-kamarádů, ale tyto vztahy bývají povrchnější. Chlapci dávají v přátelství přednost kvantitě kamarádů než kvalitě a hloubce přátelského vztahu. Omezenější počet přátelských vztahů u dospívajících dívek můžeme vysvětlit tím, že u dívek dochází k rychlejší sociální zralosti, ale i větší potřebě hlubších sociálních vztahů. Dívky tohoto věku častěji považují přítelkyni za nejvýznamnější osobu v jejich životě oproti chlapcům, kteří se v takové míře na kamarády nespolehají (A. Gecková, M. Pedelský, J. P. vanDijk, 2000).

Pro dospívající je důležité, aby cítili, že kamarád s nimi sdílí stejný názor, měli k sobě důvěru a vzájemné porozumění. Přejí si mít kamaráda, který by se nimi v mnoha oblastech shodoval. Přátelství s někým, kdo je příliš odlišný, nenaplnuje potřeby dospívajících jedinců, toto přátelství pro ně nebývá příliš přitažlivé. Neumožňuje sdílet stejné zkušenosti a není správnou oporou při řešení různých problémů. Pro adolescenta není problémem se vcítit do jedince s odlišným názorem, ale takový přítel mu neposkytuje hledání a vymezení vlastní identity. Svě přátele si vybírá na základě alespoň přijatelné shody s druhým jedincem. Toto přátelství rozvíjí také sebevědomí a sebejistotu (M. Vágnerová, 2005).

První erotické partnerské vztahy vznikají již v časně adolescenci a souvisí s uvědoměním si vlastní sexuality, která se již od počátku liší mezi chlapci a dívkami. U chlapců je vědomí vlastní sexuality spojeno spíše s potřebou ventilace pohlavního pudu, u dívek tato potřeba není tak zřetelná. Sexuální chování a jeho nástup má u chlapců a dívek také jiný sociální kontext. Mužská role se tradičně spojuje s dobýváním a s určitou mírou agrese. Toto sexuální chování je často tématem ve skupině chlapců, prezentace sexuální kompetence a zkušeností v této oblasti zvyšuje sociální status.

U dívek se komunikace na toto téma zaměřuje spíše na hodnocení vlastní sexuální atraktivity pro druhé pohlaví než na téma vlastního sexuálního prožívání a sexuálního chování. Sexualitu u dívek podněcuje partner, nepodněcuje ji vrstevnická skupina (P. Macek, 2003).

V období adolescence dochází k prvním sexuálním aktivitám, které jsou ovlivněny sociokulturními a socioekonomickými faktory. Zpočátku začínají lehkým pettingem, který časem stupňuje v genitální kontakt. První pohlavní styk se u dospívajících většinou uskuteční v období střední adolescence.

V pozdní adolescenci se partnerské vztahy obvykle stávají dlouhodobější a stabilnější.

2. Atraktivita

Podstatnou roli v procesu navazování sociálních vztahů, trvání, ale i ukončování hraje interpersonální atraktivita. Její bližší zkoumání se v sociální psychologii datuje do 60. let 20. století. Ovlivňuje vztahy partnerské, přátelské, ale i mnohé jiné. Může se týkat jak jednotlivce, tak sociální skupiny.

Pojem „atraktivita“ pochází z anglického slova attraction, attractiveness a můžeme je přeložit jako přitažlivost, náklonnost, sympatii, půvab nebo lákadlo.

Tento termín je velmi obtížné definovat, neboť se projevuje mnoha způsoby a vyznačuje se velkou rozmanitostí. Je ovlivněn osobností jednotlivce, transkulturálními rozdíly, výchovou rodiny, módními trendy a působením blízkého okolí.

Podle I. Slaměníka (1997, s. 294) můžeme obecně atraktivitu vymezit jako ocenění jiné osoby, mající směr (pozitivní či negativní) a intenzitu (hloubku emocionální vazby).

Podle Fitness, Fletcher, Overall (2003, in D. Šmahel, M. Veselá, s. 175) je atraktivita z části funkcí společensky sdílených norem ve spojení s individuálními preferencemi vycházejícími z minulých zkušeností.

Původní metoda, která zkoumala atraktivitu v rámci psychologie byla sociometrie. Tuto metodu koncipoval J. L. Moreno a zdůraznil tak význam atraktivity jako rozhodující determinanty v sociálních interakcích. Metoda sociometrie měří stupeň přitažlivosti či odpudivosti člena v malé sociální skupině nebo také skupiny pro jednotlivce. Výsledek měření znázorňuje tzv. sociogram.

2.1 Atraktivita fyzická a osobní

Atraktivitu rozlišujeme na dva typy: fyzickou a osobní. Musíme však počítat s tím, že se do určité míry prolínají.

Fyzická atraktivita jako vzhled a zevnějšek se uplatňuje především v iniciaci kontaktu, který může a nemusí vést ke vztahu dlouhodobějšího charakteru. Při kontaktu s jiným člověkem si všímáme především rysů obličeje, barvy vlasů, dokonalosti pleti, výšky postavy, váhy, oblečení. Buď nás něco nebo někdo zaujme, vyvolá v nás pozitivní emoční odezvu, nebo ne. Do tohoto prvního dojmu, který máme tendenci si vytvářet, se nám mohou promítat naše zkušenosti s lidmi podobného vzezření nebo i předsudky a stereotypy utvořené na základě minulé zkušenosti.

Oproti tomu osobní atraktivita není pevně vázaná na fyzické znaky, význam získávají osobnostní charakteristiky, postoje, zájmy, názory či určitý typ chování.

Je velmi obtížné definovat ideál krásy, neboť co může být atraktivní pro jednoho člověka nemusí být atraktivní pro druhého.

Existuje určitá obecná představa ideálu, která se mění s dobou a každé společenství si tuto představu postupně přeměňuje. Je ovlivněna kulturními rozdíly, módou, názory, tím, co je v určitém období obdivováno.

Řada výzkumů byla zaměřena na zjišťování, zda fyzická atraktivita významně podmiňuje navazování kontaktů, přesněji navazování vztahů. U osobní atraktivity nebylo dokázáno, že hraje primární roli v navazování kontaktů a výsledky byly poněkud smíšené.

Potvrzují to výzkumy Elanie Hatfieldové a Ellen Berscheidové provedené u studentů prvního ročníku na univerzitě týkající se zjišťování vlivu fyzické atraktivity na případné navázání vztahu. Studenti byli vyzváni, aby strávili večer s neznámým partnerem, při

čemž jim bylo řečeno, že páry byly vybrány počítačem dle osobnostních charakteristik tak, jak si sami určili. Ve skutečnosti byly páry uspořádány náhodně. Během večera pak byli dotázáni na atraktivitu druhého partnera a ukázalo se, že fyzická přitažlivost převážila jiné proměnné, jako například inteligenci, sociální dovednosti, osobnostní rysy apod. (I. Slaměník, 1997, s. 294).

Tento experiment byl mnohokrát opakován a výsledky vždy byly podobné výše uvedeným. Navíc bylo zjištěno, že tělesná přitažlivost je důležitá nejenom na první schůzce, ale také na schůzkách následujících (Mathes, 1975, in Atkinson et al., s. 623)

V následujícím experimentu jedinci dostali fotografie osob, u kterých byly uvedeny údaje týkající se četnosti kontaktů, schůzek apod. Jedinci pak dostali za úkol posoudit fyzickou atraktivitu. U žen byla zaznamenána silná souvislost atraktivity s oblíbeností. U těch jedinců, kteří byli považováni za atraktivnější, byla zaznamenána větší četnost schůzek za posledních několik měsíců než u jedinců hodnocených jako méně atraktivní (Hyde, 1994).

Podle experimentu H. T. Reise (1982) dosahovaly vyšší četnosti odpovědi na seznamovací inzerát doplněné o fotografie osob, které měly přitažlivější vzhled. Atraktivnější ženy i muži jsou obvykle častěji kontaktováni a žádáni o schůzku.

Pozdější výzkumy však ukázaly, že si lidé obvykle volí za svého partnera člověka přibližně stejně fyzicky atraktivního a přibližně stejné intelektové úrovně. To platí také pro předmanželské a manželské páry (B. Murstein, 1986; A. Feingold, 1988; in I. Slaměník, 1997).

Fyzická atraktivita má při navazování vztahů stejnou váhu jak u mužů, tak i žen. Podle P. Regana (1998) dochází k problému při zvažování, zda je pro jedince vztah perspektivní či nikoliv. Pro dlouhodobější vztah není atraktivita pro ženy prioritní, tak jako pro

muže. Pro náhodný pohlavní styk se však tyto požadavky vymění a muži jsou schopni slevit z atraktivity oproti ženám.

Feingold (1992) v další výzkumné studii potvrdil obecně přijímaný názor, že je pro muže fyzická přitažlivost ženy mnohem důležitější než naopak. Ženy kladou větší důraz na svůj zevnějšek než muži. Častěji navštěvují řadu salonů, zvyšují svou atraktivitu oděvy, líčením, návštěvami fitness center, podstupují řadu plastických operací a další. Dnes už není výjimkou, že plastickou operaci, modelaci postavy, obličej, liposukci podstoupí ženy, které nedosahují ani třiceti let. S rozvíjením těchto služeb se věk klientek v zařízeních stále snižuje. V posledních letech se ale také objevuje trend zvýšené péče o vzhled a módu u mužů, které označujeme jako metrosexuály. Tento trend se projevuje především ve velkých městech, kde muži dávají na odiv zpravidla své ekonomické zázemí a společenskou prestiž.

Řada výzkumů poukázala také na to, že lidé, kteří jsou považováni za atraktivní, mívají obvykle lepší nebo mírnější hodnocení v práci, jsou jim připisovány pozitivní vlastnosti a jsou hodnoceni jako životně úspěšnější oproti lidem neatraktivním.

Zajímavý výzkum provedl K. K. Dion (1972, in N. Hayesová, 1998, s. 79), který požádal respondenty, aby si přečetli záznam o určitém dítěti a přestupek, kterého se dopustilo. Poté vyplňovali jedinci dotazník, ve kterém se měli vyjádřit, jak závažný byl přečin dítěte a jak přísně má být potrestáno, s jakou pravděpodobností se dopustí dalšího přečinu v budoucnosti. Ke každému záznamu jedinci dostali fotografii dítěte. Bylo zjištěno, že dětem, které byly hodnoceny jako atraktivní, byla přisuzována menší pravděpodobnost stejného přečinu v budoucnosti než u neatraktivních dětí. Také navrhovaný trest byl pro atraktivnější děti mírnější.

Jiným vysvětlením je společenské uznání, prestiž či obdiv, které získáme, potká-li nás někdo ve společnosti fyzicky přitažlivé nebo

uznávané osoby. Zvýší se tak náš sociální status a sebehodnocení. Jak muži, tak ženy jsou hodnoceny příznivěji tehdy, pokud jsou ve společnosti přitažlivého partnera nebo přítele, než když jsou s nepřitažlivým společníkem. Člověku se v tomto případě může dostat odměna v podobě uznání či obdivu.

Zajímavý posun se ale projevuje v následujícím jevu. Ženy nebo muži jsou hodnoceni méně příznivě, když je lidé vidí ve společnosti neznámé osoby, která je fyzicky přitažlivější než oni (Kernis, Wheeler, 1981, in Atkinson et al., s. 623).

Další zajímavý pokus provedli B. Major, P. I. Carrington a P. J. D. Carnevale (1984, in I. Slaměník, 1997, s. 296). Respondenti měli za úkol napsat krátkou esej, která bude hodnocena jinými osobami. Jedné skupině hodnotitelů bylo umožněno respondenty pozorovat, druhé nikoliv. Atraktivní osoby byly ochotny přijmout kladné hodnocení své práce jen od osob, které je nemohly pozorovat. Méně atraktivní osoby přijímaly oceněné své práce jako adekvátní, když byly pozorovány. Fyzicky atraktivní lidé mají tendenci podceňovat hodnocení od lidí, kteří je mohou pozorovat. Domnívají se, že hodnocení je založeno na jejich vzhledu. Naopak méně atraktivní lidé přijímají hodnocení jako věrohodné, neovlivněné jejich menší fyzickou přitažlivostí. Rozdílné přikládání váhy ocenění patrně způsobuje, že není jednoznačná závislost mezi sebeoceněním a atraktivitou. V běžném životě je průběh sociální interakce značně ovlivňován fyzickou atraktivitou. Patří sem jak uvědomění si vlastního vzhledu, tak dojem o vzhledu druhého člověka.

Velmi atraktivním lidem však přemíra hodnocení může být za jistých situací až nepříjemná. Jedná se například o neobjektivní hodnocení nebo také o přemíru sexuálních nabídek od druhého pohlaví.

Zatímco v navazování kontaktů se zdá podle dosavadních výzkumů fyzická atraktivita jako velmi důležitá, pro přetrvání

kontaktů a vznik dlouhodobých vztahů je významná především atraktivita osobní.

S novým jevem se setkáváme s rozvojem počítačové techniky, přesněji internetu. Zajímavý výzkum, týkající se interpersonální atraktivity ve virtuálním prostředí, provedl D. Šmahel a M. Veselá (2006). Protože je internet součástí života především mladých lidí, stala se komunikace přes internet běžnou záležitostí. Ale podle čeho si mladí lidé ke komunikaci vybírají své protějšky? Podle jakých kritérií určují, kdo je jim sympatický a kdo nikoliv? Podle jakých znaků či pravidel si tvoří dojem o druhém, ačkoli jej vnímají pouze prostřednictvím elektronického média, prostřednictvím textové komunikace?

Podle Albrighta (2001, cit. podle D. Šmahel, M. Veselá, s. 176) při vzniku atraktivity a potažmo vztahu hraje zásadní roli utváření dojmu. Absence neverbálních klíčů činí proces tvoření prvního dojmu závislým na zcela nových formách hodnocení. V on-line prostředí nabývají důležitosti zcela nové kvality, které lze převést do psané podoby, jako například smysl pro humor, schopnost vyjadřovat se, znalost gramatiky a některé vnitřní kvality, jako například žebříček hodnot.

Už při prvním setkání si člověk může utvořit obrázek o druhém podle komunikačního stylu. McQuillen (2006, cit. podle D. Šmahel, M. Veselá, s. 176) uvádí, že při absenci fyzického vzhledu se uplatňuje hodnocení založené na vnímání podobností, se stejnými zájmy, postoji, názory.

Z výzkumu vyplynulo, že si lidé obvykle hledají protějšky na základě podobnosti. Z faktorů, které zvyšují atraktivitu, můžeme jmenovat například smysl pro humor, zajímavost, kreativitu, inteligenci, schopnost používat slova, jistou míru sebe-odhalení a virtuální charisma. Faktory snižující atraktivitu jsou pasivita,

agresivita a nepřiměřený exhibicionismus (D. Šmahel, M. Veselá, 2006).

2.2 Podobnost a komplementarita

Podle jakých klíčů si vybíráme osobu se kterou navážeme kontakt a se kterou strávíme popřípadě celý život? Toto je jedna z nejčastějších otázek týkající se blízkých vztahů. Velká většina výzkumů, která zkoumala tuto letitou otázku, byla zaměřena na zjišťování podobnosti jedinců v rámci postojů, hodnot a smýšlení. Tyto studie poskytly řadu důkazů, že jedinci jsou ovlivněni při výběru partnera jistou podobností k sobě samým, mají podobný náhled na svět a podobné myšlení. To má poté za následek méně nesouhlasů a konfliktů (Byrne, 1971, in E. C. Klohnen, S. Luo, 2003).

Podle D. Byrneho (1961) a T. Newcomba (1961) můžeme v běžném životě pozorovat, že dobří přátelé sdílí podobné etické a morální hodnoty, celkový postoj a přístup k životu, společné zájmy a záliby. Tato zkušenost byla potvrzena výzkumy, které prokázaly, že velkou důležitost hraje při utváření vztahu postojová podobnost. Důležité jsou ty názory a postoje, které osobně pokládáme za významné. T. Newcomb došel k závěru, že čím větší existuje mezi jedinci postojová shoda, tím větší je pozitivní vliv na stabilitu a trvání vztahu. Vždy to však nemusí platit. Ukázalo se, že v některých vztazích nemusí být názorové a postojové rozdíly na překážku. Někdy mohou být pro jedince užitečné a prospěšné a umožnit mu vhled do jiných názorů a myšlenkových zdrojů (B. J. Broome, 1983, in I. Slaměník, 1997).

Winche (1958, cit. podle M. R. Zentner, 2005, s. 242) předpokládá, že se při výběru partnera uplatňuje princip komplementarity. Podle jeho názoru je kompenzace nedostatků

jednoho partnera k druhému ve vztahu mnohem důležitější než podobnost vlastností odděleně.

Výzkumy však ukázaly, že základem pro přitažlivost a uspokojení ve vztahu je specifická kombinace osobnostních charakteristik, tedy podobnost mezi partnery (Hinde, 1997; Huston, Houts, 1998; Klohnen, Mendelsohn, 1998).

Na vývoji těsných a trvalých vztahů se podílejí osobnostní charakteristiky, které mohou ovlivnit interpersonální atraktivitu bez ohledu na postojovou podobnost. Obvykle lidé, kteří mají pozitivní vlastnosti, jako důvěryhodnost, laskavost, čestnost, smysl pro humor, jsou jinými lidmi hodnoceni jako oblíbenější než lidé s opačnými vlastnostmi. Lidé s negativními vlastnostmi hodnocení jako neupřímní, egocentričtí a stále si naříkající, nejsou obvykle pro těsné vztahy vyhledáváni. Ale hledáme si k sobě partnera vždy podobného? Tato odpověď není zcela jednoznačná. Podle D. Byrneho (1971, in I. Slaměník, 1997) převažuje mínění, že osobnostní podobnost má pro utváření vztahů větší roli než protikladné vlastnosti. Především ale záleží, které vlastnosti jsou protikladné a jak silný význam jim jedinec přidělí.

Řada psychologických výzkumů potvrdila, že přátelství a partnerství lidé navazují s lidmi přibližně se stejnou úrovní atraktivity. Tento jev se nazývá matching fenomén.

2.3 Teorie atraktivity

K základním teoriím zabývajících se atraktivitou patří teorie rovnováhy F. Heidera (1958) a model emocionálního posílení D. Byrneho (1971).

Při koncipování teorie rovnováhy byl F. Heider myšlenkově ovlivněn Lewinovou teorií pole. Výchozím předpokladem je

kognitivní struktura tří objektů a jejich vzájemných vztahů. Těmito objekty se mohou stát lidé, věci nebo názory a vztahy mezi objekty mohou mít pozitivní či negativní náboj. V celém systému pak nastává buď rovnováha nebo nerovnováha vztahů podle různých kombinací. Rovnovážný stav můžeme označit za dobrou strukturu. Vzbuzuje u lidí libé pocity, oproti nerovnovážnému stavu, který vzbuzuje pocity nelibé se snahou o nastolení rovnováhy. Za rovnovážný stav se považuje takový vztah, kde se mají dva lidé rádi a shodují se v názoru na třetí objekt. Pokud se dva lidé mají rádi a neshodují se v názoru na třetí objekt, považuje se tento vztah za nerovnovážný. Pokud je vazba mezi dvěma lidmi pozitivní a silná, zvyšuje se tendence uvést do souladu vztah k třetímu objektu. Naopak pokud je vztah ke třetímu objektu podobný, zvyšuje se pravděpodobnost, že vznikne přitažlivost mezi dvěma jedinci. Tento model pomáhá vysvětlit atraktivitu podmíněnou podobností.

Základní myšlenka, kterou D. Byrne (1971; G. L. Clore, D. Byrne, 1974) rozpracoval ve svém modelu emocionálního posílení, je touha člověka po odměně a snaha vyhnout se trestu. Předpokládá, že lidé, kteří na nás reagují pozitivně, odměňují nás a tím se pro nás stávají atraktivnější. Naopak lidé reagující negativně se pro nás stávají neatraktivní a tudíž se jim snažíme vyhnout.

Myšlenka emocionálního posílení se opírá o Festingerovu koncepci sociálního srovnávání. Pomocí sociálního srovnávání s okolním světem si člověk vytváří sociálně přesný obraz sebe sama i svého prostředí, který mu poté pomáhá lépe se orientovat jak ve světě, tak v sobě samotném. Je pro nás také potvrzením, zda jsou naše názory a chování přiměřené-správné či nikoliv. Výsledkem je, že vyhledáváme jedince, kteří souzní s našimi názory a postoji, neboť tím si potvrzujeme náš pohled na svět.

Teorie odměny byla dále rozpracována do dvou příbuzných principů. První se označuje jako princip minimaxu, podle kterého se

jedinec snaží co nejméně do vztahu investovat a co nejvíce z něho získat. V takovém vztahu se člověk snaží obvykle pokračovat, neboť mu přináší více odměn než nákladů. V této souvislosti se mluví někdy o teorii sociální výměny formulované v psychologii J. W. Thibautem a H. H. Kelleyem (1959). Tato teorie zdůrazňuje kontrast mezi tím, o čem jsou lidé přesvědčeni, že si ve vztahu zaslouží, a tím, co opravdu dostávají. Jedinec svůj vztah posuzuje podle svého uspokojení ze vztahu. Pokud mu vztah uspokojení přináší, snaží se v něm setrvat, na rozdíl od vztahu, který přináší spíše ztráty (G. J. O. Fletcher, J. A. Simpson, G. Thomas, L. Giles, 1999).

Druhým mechanismem je princip rovnosti, jehož základem je poměr vkladů a zisků obou partnerů. Rovnocenný vztah poté znamená, že vklady a zisky jsou u obou partnerů srovnatelné. Nespokojenost u jednoho z partnerů nastává tehdy, pokud cítí, že do vztahu vkládá více než od něj dostává. Podobná situace může nastat i v případě, jestliže si jedinec uvědomuje, že dostává od druhého více, než si zaslouží. Za rovnocenný vztah je považován takový, ve kterém oba partneři vnímají zisky jako odpovídající jejich úsilí (E. Walter, W. Walter, E. Berscheid, 1978, in I. Slaměník, 1997).

Teorie emocionálního posílení se stala pro řadu autorů motivem k dalšímu zkoumání. Systematickou studii přináší například E. C. Klohnen a S. Luo (2003). Snahou bylo potvrdit význam osobnostních vlastností v procesu atraktivity a vysvětlit dosavadní nedostatek empirických důkazů pro centralitu osobnosti. První výtka se týkala výzkumu „napodobený cizinec“ („bogus stranger“). V tomto výzkumu D. Byrne nejprve zjišťoval postoje zkoumané osoby, poté této osobě předložil informace o jiné zkoumané osobě a zjišťoval jejich hodnocení. Názorová podobnost byla variovanou proměnou, která se překrývala jak u jedinců popisujících sebe, tak u „napodobených cizinců“. Kritika se opřela o tvrzení, že D. Byrne nemohl postihnout ty aspekty, které mají základní význam pro

mezilidské vztahy. Další výtkou je podobnost ve smyslu aktuálních postojů a hodnot podle mechanismu posilující odměny. Z jeho tvrzení je málo jasné, zda se tento princip týká podobnosti u osobnostních vlastností. Třetí výtkou je přehlížení rozdílu mezi skutečnou podobností, a tou, kterou jedinec sám vnímá.

Zda existuje přímá spojitost mezi podobností a interpersonální atraktivitou zkoumali K. C. Herbst, L. Gaertner a Ch. A. Insko (2003) v teorii podobnosti k ideálnímu self. Opět tak reagovali na Byrneho a Newcombovu tezi o podobnosti k aktuálnímu a skutečnému self a na paradigma „neznámého cizince“. Tvrdí, že spolehlivost postojové podobnosti neobjasňuje, zda je základem atraktivity podobnost k aktuálnímu self, podobnost k ideálnímu self nebo obojí.

Aktuální a ideální self se ve skutečnosti výrazně prolínají, přestože se dříve předpokládalo, že existuje buď self aktuální nebo skutečné. Naše vlastní postoje jsou totiž vnímány jako správné a dobré, tedy i nejvíce žádané.

Nedávné výzkumy potvrdily, že atraktivitu ovlivňuje především ideální self. Podle LaPrelleho et al. (1990) a jeho experimentů je podobnost s ideálním self pro přitažlivost významnější. A to v tom smyslu, že podobnost s aktuálním self generovala přitažlivost jen do té míry, do jaké vnímali jedinci své aktuální self obdobné jako to ideální. Podobnost k aktuálnímu self byla propojená s atraktivitou jen v rozsahu těch účastníků, kteří si uvědomovali podobnost svého aktuálního self s ideálním self.

Teoretické východisko proč je atraktivita vedena podobností k ideálnímu self je poměrně srozumitelné neboť ideální self je hodnota touženého znaku. N. H. Anderson (1981) vysvětluje atraktivitu z hlediska teorie integrující informace. Ve své teorii se nezmiňuje o aktuálním self. Důraz klade na postoje, které jsou pro člověka cenné nebo ideální. Své vlastnosti a postoje poté hodnotí jako správné. Složitost nastává tehdy, pokud se podobnost aktuálního a ideálního

self rozcházejí. Toto se pravděpodobně stane méně často u znaku než u postoje. Existuje však výjimka mezi atraktivitou a postojovou podobností u nepolarizovaných, indiferentních či ambivalentních postojů (C. A. Insko, 1984, cit. podle K. C. Herbst, L. Gaertner, Ch. A. Insko, 2003 s. 1206). Lidé, kteří nejsou přitahováni k druhým a převládá u nich neutrální nebo proměnlivá nálada, jsou pravděpodobně řízeni aktuálním self.

Může však nastat situace, kdy potkáme osobu, která nás přitahuje a vzbuzuje náš obdiv. Dojde k podobnosti s ideálním self. Ale my se s touto osobou začneme srovnávat. Naše sebehodnocení se naruší a vzniknou negativní emoce (P. Salovey, J. Rodin, 1984, 1991).

V rámci „vzhlížejícího“ sociálního srovnávání (upward social comparison) rozlišil A. Tester (1988) dva procesy. Srovnávání a reflexi. Při procesu srovnávání dochází u jedince k negativním postojům. Dochází k narušení sebehodnocení, neboť je jedinec konfrontován se svým lepším a úspěšnějším protějškem. Srovnávání se týká především těch oblastí, které jsou pro jedince významné, citlivé nebo se jej hluboce dotýkají.

Reflexní procesy souvisí s takovým sebehodnocením, jež se podílí na úspěchu druhého jedince.

Negativní emoce a výrazné napětí se vytváří také v případě, pokud hodnotíme blízkou osobu. Aby nedošlo k narušení vztahu a obrazu sebe sama, jedinec použije obranné mechanismy. Může také docházet k omezení kontaktu s blízkou osobou, podceňování nebo ignorování jejich výkonů.

Podle některých autorů stoupá přitažlivost druhého jedince tím více, čím více se blíží ideální představě self. Jakmile je však tato představa překonána, přitažlivost klesá.

Teorii emocionálního posílení kritizuje již zmíněná teorie integrující informace M. F. Kaplana a N. H. Andersona (1973), rozpracovaná v novějších studiích R. M. Montoyou a R. S. Hortonem

(2004). Podle této teorie se nám zdá přitažlivý ten člověk, který souhlasí s našimi postoji a názory. Tím nám poskytuje zpětnou vazbu a potvrzuje, že jsou naše stanoviska kvalitní a žádaná.

K. Bartholomew a L. M. Horowitz (1991) vycházejí při vysvětlování atraktivity z teorie připoutání (attachmentu) u dospělých jedinců. Sám rozlišuje čtyři typy dospělého připoutání se dvěma základními dimenzemi: úzkostí a vyhýbáním. Úzkost charakterizuje jako strach z opuštění a nedostatečné lásky a vyhýbání jako projev odmítání intimity a emočních projevů. Osobnosti poté rozděluje podle stylu připoutání na bezpečné, závislé, odmítající a bázlivé.

Osobnosti s bezpečným připoutáním jsou charakterizované nízkou úzkostí a vyhýbavostí s tendencí důvěřovat sobě i druhým. Osobnost se závislým připoutáním nemají tendenci se vyhýbat, ale jsou zatížené úzkostí, což se projevuje přecitlivělostí a obavami, že budou do vztahu investovat více než druzí. Podle odmítajícího připoutání lidé netrpí úzkostí, ale výrazně se vyhýbají sociálním kontaktům. Poslední bázlivé připoutání je charakterizováno výraznou úzkostí a tendencí vyhýbat se jakémukoli sociálnímu kontaktu. Přestože jedinci touží po vztahu, děsí se odmítnutí a zranění. Nemůžeme však říci, že každý člověk spadá do jedné z těchto charakteristik, neboť se jednotlivé typy prolínají.

Pro autory se stala teorie připoutání základním východiskem k vysvětlení atraktivity. Hypotéza o podobnosti self předpokládá, že jedinec má tendenci vyhledávat partnery se stejným způsobem připoutání. Hypotéza komplementarity zase očekává směřování k partnerovi s opačnými charakteristikami připoutání. Podle hypotézy o bezpečném připoutání nás nejvíce přitahují osoby s bezpečným připoutáním. Poslední je hypotéza o podobnosti s ideálním self, která předjímá přitažlivost nositelů znaků naší představy o ideálním self stavějící tak alternativu klasickému paradigmatu podobnosti.

Nejpřitažlivější se nám zdá jedinec s bezpečným připoutáním. Nezáleží přitom na druhu připoutání druhého hodnotitele. Na druhém místě se umístilo připoutání závislé, zde už ale hraje výraznou roli, k jakému stylu připoutání patří hodnotitel. Pro odmítající nepřipadá závislý typ v úvahu, bojácný typ se pohybuje někde mezi, nicméně bezpečné i závislé typy jim dají přednost před oběma vyhýbajícími se styly. Platí, že čím je výraznější dimenze vyhýbání se, tím se snižuje atraktivita jedince, alespoň v počátcích vztahu.

Byla potvrzena hypotéza přitažlivosti stejných stylů. Stejný styl připoutání je vnímán jako přitažlivější i přesto, že se v běžném životě jen málo setkáme s osobami, které bychom mohli přiřadit jen k jednomu stylu připoutání. Také hypotézy o předpokladu podobnosti self a bezpečného připoutání byly potvrzeny. Nejatraktivnější jsou ti jedinci, kteří jsou nejbezpečněji připoutáni a jsou nejvíce podobní našemu ideálnímu self. Protože je ale velmi obtížné se v běžném životě setkat s ideálním člověkem, existuje jakýsi „mechanismus vnímání atraktivity“ (perceptual attraction mechanism). Podle tohoto tvrzení je pro atraktivitu mnohem významnější jak partnera vnímáme, než jaký doopravdy je. Míra vnímání a skutečnost je individuální a kolísavá. Přestože byly informace v experimentu o posuzované osobě vždy stejné, vnímání různých jedinců se lišilo. Studie dlouhodobých vztahů také ukazují, že vnímání, zvláště pozitivní vnímání partnera, úzce souvisí se stabilitou vztahu a spokojeností obou partnerů.

Longitudinální studii týkající se charakteristiky ideálního přítele a navázání těsného vztahu předložil M. R. Zentner (2005). Dříve se předpokládalo, že jedinci navazují vztah podle podobnosti osobnostních charakteristik, současné výzkumy ukazují, že výsledkem vztahu je závislost mezi konceptem podobnosti ideálního přítele a partnerovou osobností, jak oba vnímají sebe a osobnost partnera. Původně vycházel z R. F. Wincheho (1958) tvrzení, že komplementarita je ve vztahu důležitější než jednotlivé znaky u

jedince odděleně. Výzkumy bylo zjištěno, že osobnostní charakteristiky mezi partnery jako podobnost a komplementarita jsou základem atraktivity a uspokojivého vztahu (R. Hinde; 1997, E. C. Klohnen, G. Mendelsohn, 1998). Může ale nastat situace, že jedince přitahuje člověk s opačnými charakteristikami než je on sám. Podle principu podobnosti jsou ale více šťastnější a spokojenější ti jedinci, kteří mají podobnou charakteristiku (D. Byrne, 1971, S. Luo, E. C. Klohnen, 2005).

Dosavadním experimentům je vytýkáno, že se zaměřují pouze na kombinace v aktuálních attributech osobnosti.

Podle sociálně kognitivního přístupu existují velké neshody mezi partnerskými ideály a partnerovým vnímáním. Souvisí to s nespokojeností aktuálního vztahu nebo s partnerem. Naopak bylo zjištěno, že shoda mezi těmito ideály a vnímáním je spojena s uspokojením ve vztahu. S. L. Murray, J. G. Holmes, D. W. Griffin (1996) speciálně vymezují blízkost mezi partnerskými ideály a vnímáním jako formu pozitivní iluze nebo idealizace a usuzují, že pozitivní iluze jsou kritické pro uspokojení ve vztahu.

Podle M. R. Zentnera (2005) je účelné, abychom věřili, že míra těsného vztahu by neměla být ovlivněna jenom jejich aktuálními charakteristikami, ale především konceptem ideálního přítele (ideal mate concepts-IMPCs). Tím označuje osobnostní vzor, který jedinci oceňují, hodnotí a vyhledávají v potenciálním partnerovi. Protože je ale komplikovaný, měl by méně záviset na osobnosti každého partnera nebo na podobnosti jejich osobností než na shodě self IMPCs a osobnosti jejich kamaráda. Tento pohled na roli osobnosti v těsných vztazích se liší od intrapersonální a tradiční kompatibility, neboť tvrdí, že ideální osobnost přítele určuje hodnotu a následek jeho nebo jejich partnerových charakterových vlastností. Výzkum předpokládá, že ty vlastnosti, které si jedinec přeje mít u svého partnera, kolísají v čase, a

zkoumá se tedy způsob, jak IMPCs ovlivňuje důvěrné vztahy v průběhu času.

Autor předpokládá, že uspokojení a stabilita ve vztahu je méně závislá na podobnosti partnerů. A je více závislá na shodě IMPCs a osobnosti jedince.

Z uvedených výzkumů vyplývá, že jisté partnerské rysy jsou obecně žádoucí, a proto si většina lidí vybere partnery na základě jisté podobnosti.

Je důležité si povšimnout, že IMPCs se liší v rámci pohlaví. Existují dva názory. Jeden je metodologický a souvisí s ideály jako krása, bohatství a inteligence. Zde existuje malá proměnlivost. Druhé vysvětlení spojuje ideál s charakterovými vlastnostmi ve vztahu jedinců a říká, že rozdíly se vyvíjí, neboť jsou lidé přizpůsobiví. Jestliže nejvíce lidí požaduje partnera se stejným typem osobnosti, pak jen malé procento (se „správnými“ osobnostními charakteristikami) bude mít šanci na uspokojující vztah oproti druhým jedincům, kteří naleznou protějšek (se „špatnými“ charakteristikami).

Další důležité zjištění tohoto výzkumu je, že IMPCs je více než jen sen. Podle této teorie nejsou IMPCs striktně určená či daná. Přítomné nálezy ukazují, že je možná změna v ideálních partnerských konceptech v průběhu času. A nastává tehdy, pokud dojde ke snížení uspokojení ze vztahu. Toto, jak tvrdí autoři, je nové zjištění, které dává podklady pro řadu dalších výzkumů (M. R. Zentner, 2005).

Doplněním k teoriím atraktivity může být sociobiologická teorie. Tento myšlenkový směr aplikuje evoluční biologii na sociální chování živočichů, tedy i na člověka. Cílem veškerého chování je v tomto případě zachovat sám sebe v podobě genetické informace u potomků s co největší šancí na přežití. Z tohoto hlediska je fyzická atraktivita velmi důležitá především pro ženu, neboť je potvrzením její plodnosti. Veškeré mužské chování směřuje tedy k nalezení partnerky, která

zprostředkuje a zajistí pokračování jeho genetické informace. Důležitým ukazatelem plodnosti je věk.

Z dalších ukazatelů se uvádí například tonus ňader, přiměřená hmotnost, dobrý zdravotní stav. Svou roli hraje také tělesný pach, který poukazuje na zdravotní stav a fázi menstruačního cyklu (P. Weiss, 2002).

Jednu z nejnovějších teorií atraktivity uvádí H. Fischerová (2007). Podle ní je schopnost tvořit trvalá pouta jedním z charakteristických rysů člověka a velká většina dalších savců tuto schopnost postrádají. I přesto, že každý z nás je jedinečný, shodně vlastníme tři podstatné systémy v mozku, které se překrývají. Tyto systémy nám umožňují, abychom se zamilovali a tvořili dlouhodobá emocionální spojení. Jsou to nervové systémy pro sexuální energii, romantickou lásku a připoutání. Člověk se nezamiluje jen tak do někoho. Má hluboké a striktní předpoklady. Proč se zamilujeme do jedné osoby spíše než do druhé?

Zde existuje mnoho důkazů, že se lidé zamilovávají do těch protějšků, které mají stejné socio-ekonomické a etnické pozadí, jsou zhruba stejného věku, přibližně stejné inteligence a úrovně vzdělání, s podobným smyslem pro humor a stupněm přitažlivosti. Jakým způsobem dáváme přednost jednomu člověku před druhým pokud jsou si podobní?

Podle H. Fischerové existují čtyři nervové systémy založené na temperamentových vlastnostech. Jsou to systémy pro dopamin, serotonin, estrogen a testosteron.

Jedince, u kterých převládá dopamin, nazývá „průzkumníky“ (explorers). Tito muži a ženy mají sklon k rizikovému chování, neustále hledají novoty. Jsou impulzivní, tvůrčí a zvědaví. Jejich temperamentové vlastnosti jsou spojeny se specifickými geny a jsou řízeny dopaminem. Jedince, u nichž převládá serotonin, označuje jako „stavitele“ (builders). Ti mají větší sklon k sociálnímu citění, jsou

opatrnější, konvenční, nábožensky nebo duchovně založení, snaží se dodržovat zákony a pravidla.

Lidi s převahou estrogenu označuje jako „vyjednávače“ (negotiators). Ti jsou obdařeni verbálním vyjadřováním, snadno odhadnou naladění druhého jedince, jsou to myslitelé, často ale lítostiví, živelní, nápadití a příjemní. Posledním typem s převahou testosteronu jsou „vedoucí“ (directors). Jsou přímí, rozhodující, soustředění, soutěživí, s převahou analytického a logického myšlení. Každý z nás má v sobě všechny typy, avšak většinou dojde k převážení jednoho ze systémů.

Z výsledků vyplývá, že většina lidí spadá do kategorie „builders“. Tito jedinci jsou zvláště přitahováni k explorerum a naopak. Builder potřebuje nenucenost a novotu, zatímco explorer představuje pevné kořeny, pravidla, oddanost a schopnost vychovávat děti.

Director je přitahován k negotiatorovi. Potřebuje sociální a slovní porozumění, perspektivu, flexibilitu a živelnost. Negotiator je zase veden jejich rozhodnostmi, logičností a schopností soupeřit. Existuje ještě něco, co H. Fischerová nazývá „mapou lásky“. Díky ní si člověk utváří představu o svém partnerovi. Je to soubor vlastností, hodnot a schopností, které toužíme mít u svého partnera.

Pokud potkáme člověka, který zapadá do naší mapy lásky, je stejné intelligence, vzdělání a má podobné hodnoty, spustí se řada chemických reakcí, které ovlivní, zda je jedinec vhodným potenciálem k naší genetické reprodukci.

Teorie atraktivity se snaží zabývat otázkou, co ovlivňuje přitažlivost jedinců. Zda je to vzhled, chování, podobnost názorů či postojů, v podstatě to, co ovlivňuje navázání a udržování vztahu. Další kapitola se bude týkat otázky, jaké jednotlivé charakteristiky si jedinci přejí mít u svého budoucího partnera.

3. Partnerské vztahy u dospělých

K podstatě každého člověka patří potřeba sociálního kontaktu, která nachází uspokojení v sociálních interakcích. Tuto potřebu sociálního kontaktu považují mnozí autoři (A. H. Maslow, H. A. Murray aj., in I. Slaměník, 1997) za základní sociální potřebu a označují jí termínem afiliace.

I. Slaměník (1997, s. 289) definuje afiliaci jako „potřebu člověka navazovat pozitivní a těsné vztahy s jinými lidmi, které mohou mít podobu spolupráce, přátelství či lásky”.

Interakce s jinými lidmi je pro člověka důležitá, neboť poskytuje jedinci konsensuální ověření chápání sociální reality, umocňuje pocity štěstí v radostných chvílích, pomáhá ve chvílích utrpení, poskytuje podněty pro srovnávání a osvojení si nových poznatků. Uspokojení přináší také spolupráce a společné dosahování výsledků činnosti, ocenění od druhé osoby.

V blízkých vztazích vyvolává příjemné pocity důvěra, vzájemné sdělování si informací, sdílení stejných či podobných názorů, postojů a možnost diskutování. Těsné vztahy poskytují člověku oporu a pocit bezpečí v obtížných životních situacích.

Každému partnerskému vztahu pravděpodobně předchází fáze milostné touhy. Na základě zkušeností si postupně vytváříme obraz vlastností, hodnot, schopností, které toužíme mít u svého partnera, abychom předešli možným budoucím konfliktům.

Vyjdeme-li z předpokladu, že se člověk ve vztazích vyvíjí a partnerství poskytuje rozvoj osobních potencialit, pak má trvalý partner zásadní význam pro seberealizaci. Rozhodující je, zda partneři vzájemně podněcují svůj vývoj. Kterým vývojovým nabídkám se uzavírají, popřípadě na ně nereagují vůbec. Výběr partnera může být procesem, který se nedá ovlivnit, nebo naopak v sobě může nést spoustu osobního potenciálu. Podle R. Kaisera (2000) je svobodný

výběr partnera na základě osobní náklonnosti v naší kultuře relativně novým jevem. Před několika málo desetiletími zprostředkovávali partnerské vztahy zpravidla rodiče, nebo se na jejich výběru podíleli. Často si vybírali partnery, kteří měli tendenci uchovat úzké svazky s původní rodinou, což bylo na úkor milostného vztahu v páru. Partneři se často vybírali podle dosažitelnosti ve stejném prostoru nebo sociální vrstvě, což většinou implikovalo podobné názory a postoje. V manželském svazku si jedinci chránili osobní prostor. Vztahy byly těsnější mezi rodiči a dětmi než v partnerském vztahu.

V dnešní době je výběr partnerů, kteří přichází v úvahu, daleko rozsáhlejší. Možnosti kontaktu se rozšířily, lidé pracují v zahraničí, navštěvují cizí země a mají daleko více možností v různých aktivitách. Mezikulturní svazky nejsou žádnou výjimkou. Jejich obzor je rozšířen a nabývají nových zkušeností.

Touha po vztahu, která ovlivňuje výběr partnera, má úzký vztah k výchozí situaci. Člověk si přeje, aby se oprostil od neuspokojivých vztahů a aby spolu s novým partnerem začal nový život. V mladším věku si jedinec přeje odpoutání od původní rodiny a osamostatnění se. Začneme-li si hledat partnera, již při první schůzce jsou nám sdělovány důležité informace. Přímými dotazy zjišťujeme u jedince sociální status, původ, dosavadní vztahy. Zda přetrvávají nedořešené záležitosti ze vztahů předchozích, děti, plány do budoucna, vyhlídky v zaměstnání a řadu dalších. Zvláště důležitý je intuitivní odhad, jak se potenciální partner sám hodnotí. Zda nabídne stejnou hodnotu za nabídku, kterou dostane. Zajímají nás jeho silné stránky, ale také slabosti a nejistoty, neboť ty zakládají intenzivnější vztah v rámci podpory. Závazný vztah však většinou vzniká na základě vzájemné dynamiky, která v nás vyvolá pocit, že jsme pro partnera potřební a důležití (J. Willi, 2006).

3.1 Požadované vlastnosti u partnerů v dospělosti

M. Argyle a M. Hendersonová (1985, in M. Nakonečný, 2000, s. 203) uvádí přehled žádoucích vlastností partnera.

MUŽSKÝ PARTNER	ŽENSKÝ PARTNER
ÚSPĚCH	TĚLESNÁ ATRAKTIVITA
DOMINANCE	EROTICKÁ OBRATNOST
PROFESNÍ KOMPETENCE	AFEKTIVNÍ KOMPETENCE
EKONOMICKÁ KOMPETENCE	SOCIÁLNÍ KOMPETENCE
TALENT K ZÁBAVĚ	SCHOPNOST PRO DOMÁCNOST
INTELEKTUÁLNÍ SCHOPNOSTI	KREJČOVSKÉ SCHOPNOSTI
POZORNOST	CHÁPÁNÍ MEZILIDSKÝCH VZTAHŮ
ZDRAVÝ LIDSKÝ ROZUM	UMĚLECKÁ CHÁPAVOST
SPORTOVNÍ TALENT	MORÁLNĚ-DUCHOVNÍ CHÁPÁNÍ
TEORETICKÉ NADÁNÍ	UMĚLECKO-TVŮRČÍ NADÁNÍ

Tabulka přehledně uvádí, jakým způsobem se liší výběr partnera mezi pohlavími. Ačkoli byly příslušné výzkumy provedeny před více než dvaceti lety a řada položek už pravděpodobně neodpovídá realitě, můžeme názorně vidět, že ženy posuzují atraktivitu z jiného hlediska než muži. Například fyzická atraktivita v předloženém seznamu mužských žádoucích vlastností nebyla vůbec zmíněna. Naproti tomu v současnosti získává u mužů velkou váhu.

Žena si hledá muže úspěšného, společensky uznávaného, s kvalitním profesním zázemím a majetkovým zajištěním. Zatímco muži porovnávají míru úspěchu s fyzickou atraktivitou, ženy jí posuzují z hlediska společenského postavení. Muži se při výběru zaměřují více na sociální citění, podporu a domácnost.

Novější výzkum provedla N. P. Li et al. (2002). Vychází z teorie sociální výměny a evoluční teorie, které sice zahrnují předpoklad zisku ze vztahu, ale neobsahují klíčové rozdíly mezi nezbytnými a nadstandardními charakteristikami v rámci pohlaví. Ve

výzkumu vycházeli z hypotézy, že fyzická atraktivita je nezbytná pro muže, zatímco pro ženy je mnohem důležitější postavení a zdroje. Laskavost a inteligence jsou preferovanými charakteristikami pro obě pohlaví. Otázkou zkoumající preference při výběru partnera se zabýval E. A. Powers (1971). Ve své studii shromáždil výsledky šesti výzkumů, které prováděl déle než třicet let. A zjistil, že například položka finanční zajištěnost se u žen umístila až na 9. místě a příznivý sociální status se dostal dokonce až na místo 11. Podobně tomu bylo u mužů, u nichž se dobrý vzhled propadl až na místo 12. Podobné studie týkající se výběru partnera pro trvalý vztah zaznamenal D. M. Buss (1989). V 37 zemích posuzoval signifikantní rozdíly mezi pohlavím a shledal, že tyto položky nejsou příliš významné. Autoři však poukázali na nedostatek této metody, která byla použita. Respondenti měli za úkol vytvořit ideálního partnera, ale nebyli nijak omezeni. Ve skutečnosti nás ale omezuje při výběru partnera hodně kritérií. Tudíž tato metoda nemohla přesně odhalit kompromisy, jichž se musíme nutně dopouštět. Dalším problémem byly ty položky, jež jsou pro nás významné, ale vnímáme je jako samozřejmost. Nedostatkem je také braní jednotlivých vlastností odděleně, pak může nastat situace, při níž nám uniknou velmi cenné informace.

N. P. Li et al. (2002) se tedy pokusili vzít v úvahu již zmíněné komplikace a vypracovali dvě nové metody, pracující na základě rozpočtu. Zkoumali preference u ideálního partnera. Nejprve bylo důležité vymezit nezbytnost a nadstandard. Za nezbytné - základní jsou považovány ty položky, které byly upřednostňovány (u mužů fyzická atraktivita, u žen sociální status). Nadstandardní jsou ty položky, jež jsou bezvýznamné.

Respondenti měli za úkol vytvořit charakteristiku ideálního partnera pro trvalý vztah. Poté naplňovali v poměrech žádoucí vlastnosti podle rozsahu jednotlivých rozpočtů. Jedna vlastnost se pohybovala na škále 0-10. Nízký rozpočet měl 20 jednotek, střední 40

a vysoký 60 jednotek. Nízký rozpočet měl odhalit nezbytné vlastnosti (vlastnosti, které jsou určující a které musí mít). Jejich očekávání se téměř potvrdilo. V prvním experimentu byly nejčastěji zmiňovány tyto charakteristiky:

- FYZICKÁ ATRAKTIVITA
- KREATIVITA
- PŘÁTELSKOST
- PRACOVNÍ MORÁLKA
- INTELIGENCE
- ZAJÍMAJÍCÍ SE
- ROMANTIK
- SMYSL PRO HUMOR
- TALENT NEVZTAHUJÍCÍ SE K PRÁCI
- ROČNÍ PŘÍJEM

Muži utratili největší část rozpočtu za fyzickou atraktivitu a inteligenci, zatímco ženy nejvíce investovali do inteligence a ročního příjmu. Za nadstandardní považují ženy kreativitu, muži také kreativitu a talent nevztahující se k práci. V druhém experimentu si respondenti měli vybrat jen z charakteristik:

- FYZICKÁ ATRAKTIVITA
- SOCIÁLNÍ ÚROVEŇ
- KREATIVITA
- PŘÁTELSKOST
- ŽIVOTNÍ LINIE

Nízký rozpočet ženy přidělily položkám sociální úroveň a přátelskost oproti mužům, kteří jej přidělili fyzické atraktivitě.

Ve výsledcích výzkumu autoři nezaevidovali výrazný rozdíl mezi pohlavím. Bylo však zjištěno, že s narůstajícím rozpočtem rostly útraty za nadstandardní charakteristiky (N. P.Li, et al., 2002).

Mnoho výzkumníků si klade otázku, podle jakých ukazatelů lidé hodnotí, zda jsou v dobrém nebo špatném vztahu? Zda by se měli ve vztahu více angažovat, žít s druhým, uzavřít manželství nebo se poohlédnout po někom lepším. Podle G. J. O. Fletchera a G. Thomase,

(1996) by mělo být rozhodnutí vztahující se k určitému vztahu alespoň částečně založeno na konzistenci hlavních vztahových kritérií nebo očekáváních na jedné straně a vnímání vztahu na straně druhé.

Otázkou, jaké charakteristiky by měl mít ideální partner a ideální vztah, se zabýval G. J. Fletcher et. al. (1999). Jeho výzkum měl dva záměry. Za prvé chtěl identifikovat osobnostní strukturu ideálního partnera a náplň ideálního vztahu. Za druhé se snažil shromáždit důkazy o tom, jak vnímání ideálního partnera a vztahu souvisí s vnímáním vztahové kvality.

Cílem první studie bylo vytvořit seznam typických nebo běžných charakteristických rysů ideálního partnera a ideálního vztahu. Po vyhodnocení a redukci vznikl seznam charakteristik. Položky byly kódovány pro partnera a vztah odděleně. Vznikl seznam nejčtenějších charakteristik ideálního partnera.

POROZUMĚNÍ	S ROZHLEDEM	AMBICIÓZNÍ
PODPORUJÍCÍ	PŘIROZENÝ	ZAJÍMAVÝ
OHLEDUPLNÝ	UVĚDOMĚLÝ	SPONTÁNNÍ
DRUŽNÝ	VELKORYSÝ	ZÁBAVNÝ
NASLOUCHAJÍCÍ	NEKRITICKÝ	SMYSL PRO HUMOR
SENZITIVNÍ	MÍT RÁD DĚTI	ASERTIVNÍ
SPOLEHLIVÝ	DOBRODRUŽNÝ	KREATIVNÍ
VŘELÝ	HEZKÁ POSTAVA	INTELIGENTNÍ
LÁSKYPLNÝ	NE STAROMÓDNÍ	S DOBROU PRACÍ
SCHOPNÝ	SEXY	S FINANČNÍ JISTOTOU
PŘÁTELSKÝ	ATRAKTIVNÍ	S HEZKÝM BYDLENÍM
KOMUNIKATIVNÍ	DOBŘÝ MILENEC	VHODNÁ NÁRODNOST
ČESTNÝ	AKTIVNÍ	ÚSPĚŠNÝ
VYSPĚLÝ	SPORTOVNÍ	HEZKY OBLÉKANÝ
STABILNÍ	SEBEVĚDOMÝ	VHODNÝ VĚK
ROMANTICKÝ	NEZÁVISLÝ	NEKUŘÁK

Analýza neodkryla rozdíly v rámci pohlaví. Snad jen to, že ženy produkovaly více slov než muži.

Položky týkající se vztahu byly: čestnost, věrnost, starostlivost, důvěřivost, podpora, respektování, pochopení, kamarádství, dobrá komunikace, věrnost, stabilita, monogamie, láska, láskyplnost, rovnost, spravedlivost, vzájemné souhlasení, kompromis, vzrušení, nenáročnost, humorný, veselý, nezávislý, vzrušující, intelektuální rovnost, uvolněný, podobnost, romantický, čelící konfliktu, se stejnými zájmy.

Ve druhé studii byly položky z první části ohodnocené velkým počtem studentů v rámci posouzení jejich ideálního partnera a vztahu. Autoři očekávali, že základem ideální partnerské charakteristiky by měly být tři faktory, reflektující intimitu, věrnost, atraktivitu, zdraví, sociální status a finanční zdroje. O párování neměli specifické predikce, ale očekávali, že se bude párovat intimita s věrností.

Výsledky druhé studie souhlasily s očekáváním. Vznikly tři obecné faktory, které označují osobní charakteristiku ideálního partnera. Osobnostní charakteristiku jeví se zvláště důležitou k intimitě a věrnosti označili obecně jako „vřelost-důvěryhodnost“, charakteristiky k atraktivitě, energičnosti a zdraví označili termínem „vitalita-atraktivita“ a položky směřující k sociálnímu postavení a finančním zdrojům označili jako „postavení-zdroje“. Ideální vztahové položky tvořily dva faktory. Důvěrnost a stabilitu ve vztahu označují jako „intimitu-věrnost“, vášnivý a bezprostřední vztah jako „vášnivost“. Z výsledků vyplývá, že všechny tři ideální kategorie se významně lišily mezi ženami a muži. Obě pohlaví hodnotily nejvýše „vřelost-důvěryhodnost“, následovala „vitalita-atraktivita“, nejméně důležitá kategorie byla „postavení-zdroje“. Vztahové ideály odhalily následující: intimita-věrnost byla posouzena jako důležitější pro obě pohlaví než vášně.

Srovnání v rámci pohlaví ale ukázalo, že muži oproti ženám upřednostňují u ideální partnerky vřelost-důvěryhodnost a v ideálním vztahu intimitu-věrnost. V dalších kategoriích v rámci pohlaví nebyly rozdíly zjištěny.

Studie také odhalila, že některé faktory ideálního partnera silně korelovaly s faktory ideálního vztahu. Například vřelost-důvěryhodnost (faktor ideálního partnera) významně pozitivně korelovala s intimitou-věrností (faktor ideálního vztahu). Vášně pozitivně korelovala s vitalitou-atraktivitou a status-zdroje pravidelně korelovaly s vitalitou-atraktivitou a vášní. Ve svém konceptu proto G. J. Fletcher et al. (1999) navrhl dva nadřazené faktory, a to: vřelost-věrnost a vitalita-status-vášně.

Tento výzkum nabízí jednu z odpovědí na základní otázku týkající se struktury, obsahu a funkce ideálního partnera a ideálního vztahu.

Podle R. Kuzbana a S. L. Neuberga (2005) je výběr partnera a přátel ve společnosti silně diskriminován. Ačkoli počet možných interakcí s druhými jedinci je v dnešní společnosti prakticky neomezen, realita je taková, že máme vymezený prostor pro kamarády, spolupracovníky, milence, sousedy a další. Na základě osobních charakteristických znaků pak rozhodujeme, zda s jedincem navážeme blízký vztah či nikoli.

N. Anderson (1968) provedl průzkum, ve kterém postupoval tak, že sestavil seznam 555 adjektiv, týkající se osobnostních charakteristik, přejatých ze slovníku a následně je nechal posoudit.

Zjistil tak 10 nejžádanějších osobnostních charakteristik u dospělých jedinců:

- POCTIVOST
- POROZUMĚNÍ
- VĚRNOST
- PRAVDIVOST
- DŮVĚRYHODNOST

- INTELIGENCE
- SPOLEHLIVOST
- VNÍMAVOST
- OHLEDUPLNOST

Řada kritiků ale poukázala na to, že položky jako intelligence, poctivost či ohleduplnost nespecifikují sympatii jako takovou, ale že to jsou hodnotové ukazatele. Lidským hodnotám se později věnoval například M. Rokeach (1973, cit. podle C. A. Cottrell, S. L. Neuberg, N. P. Li, 2007, s. 211). Vygeneroval seznam 18 instrumentálních hodnot, které mohou mít zvláštní význam v životě jedince a ovlivňují jeho sociální interakce. Z nejdůležitějších hodnot jsou nejvíce žádané:

- POCTIVOST
- AMBICE
- ZODPOVĚDNOST
- SHOVÍVAVOST
- TOLERANCE

Podobně S. H. Schwarz (1992, cit. podle C. A. Cottrell, S. L. Neuberg, N. P. Li, 2007, s. 211) vyvinul sadu 15 hodnotových charakteristik sloužících jako směrnice v životě jedince při výběru ideálního partnera. Nejčastější byly:

- BENEVOLENCE
- POCTIVOST
- ODDANOST
- PROSPĚŠNOST
- SHOVÍVAVOST
- ZODPOVĚDNOST

Jeden z nejnovějších výzkumů zaměřených na otázku, jaké charakteristické rysy si jedinci přejí u druhých lidí v rámci různých sociálních souvislostí, realizovali C. A. Cottrell, S. L. Neuberg, N. P. Li (2007).

Poukazují na nedostatky dosavadních výzkumů. Tvrdí, že výzkumy se zaměřují pouze na jeden typ ideálního partnera, který se hodí pro všechny typy v sociálních interakcích. Ale nezaměřují se na

možnost, že znaky, které jsou důležité pro jednu skupinu jedinců nemusí být důležité pro jinou skupinu jedinců. Tvrdí, že některé osobnostní rysy pro ideálního partnera by měly být rozdílně hodnoceny v rámci různých sociálních souvislostí. Podle vysokoškolských studentů je například důvěryhodnost a vřelost u ideálního partnera hodnocená jako mnohem důležitější než je tomu u nadřízených. Oproti tomu akademický titul je důležitý pro vedoucího, ale je málo důležitý mezi přáteli (J. Lusk, K. McDonald, J. R. Newman, 1998).

Velký význam C. A. Cottrell, S. L. Neuberg, N. P. Li (2007) přikládají ve svém výzkumu důvěryhodnosti a kooperaci, které jsou základem lidské družnosti. Kooperace je v podstatě vyžadována v každé sociální interakci. Podílí se na dosahování společných cílů. Důvěryhodnost by měla mít nejvyšší stupeň v žebříčku charakteristik a měla by být v úzkém vztahu se všemi typy vzájemně závislých vztahů, bez ohledu na specifický cíl nebo úkol dané skupiny.

Tato teoretická analýza nenavrhuje, že důvěryhodnost a kolegiálnost budou vždy nejdůležitějšími charakteristickými rysy pro danou sociální skupinu nebo vztah, ale tvrdí, že budou vysoce hodnotné napříč kvalitativně různými vzájemně závislými skupinami a vztahy.

Ostatní charakteristické rysy jsou také vysoce hodnotné, ale jsou více specifické pro jednotlivé skupiny. Různé skupiny a vztahy vyžadují od jedince, aby se podílel na stanoveném úkolu, dokončil jej a aby společně s jinými úspěšně dosáhl cíle. Charakteristika tedy bude významná vzhledem k danému cíli a usnadní tak úspěch skupiny nebo vztahu. Proto je velmi důležité hledat takové jedince, kteří mají specifické rysy přinášející uspokojení ve vztahu nebo skupině. Například sportovní schopnosti a úsilí budou hodnoceny jako důležité pro členy basketbalového týmu, zatímco inteligence se v tomto kontextu pravděpodobně neumístí na nejvyšších postech. Oproti tomu

úspěch univerzitní komise bude inteligenci považovat za vysoce důležitou, na rozdíl od sportovních schopností. Které osobnostní rysy jsou preferovány ve vztahu nebo skupině je v podstatě ovlivněno jejich zaměřením.

Na základě teoretických předpokladů Cathrin A. Cottrellová stanovila hypotézy, podle kterých jsou vysoce hodnocené důvěryhodnost a kooperace (v menším rozsahu) u jedinců, s nimiž jsou společensky ve vzájemné závislosti. Důvěryhodnost a kooperace jsou důležité bez ohledu na specifický úkol nebo funkci, které mají dyadické vztahy či skupiny plnit.

Hodnocení charakteristických rysů u druhých jedinců je ovlivněno specifickým problémem nebo úkolem, kterému čelí.

V první studii respondenti hodnotili 31 pozitivních charakteristik podle důležitosti u ideální osoby. Specifické atributy byly sloučeny do 13 kategorií:

- DŮVĚRYHODNOST (důvěryhodný, poctivý, věrný, upřímný, spolehlivý)
- KOOPERACE (kooperující, přející, sdílející, podpůrný)
- PŘÍJEMNOST (příjemný, milý, vřelý)
- OTEVŘENOST (držící odstup, družný, přátelský, zábavný)
- SVĚDOMITOST (svědomitý, organizovaný)
- EMOCIONÁLNÍ STABILITA (emočně stabilní, klidný, šťastný)
- OBJEKTIVNOST (vnímavý, tvůrčí)
- INTELIGENCE (inteligentní, rozumný)
- PŘEDPOVĚDITELNOST (předpověditelný)
- PŘITAŽLIVOST (fyzicky atraktivní)
- PODOBNOST (podobný)
- ZDRAVÍ (zdraví)
- AGRESIVITA (příliš sebevědomý)

Po vyhodnocení jednotlivých položek byli respondenti požádáni, aby vybrali jednu vlastnost, kterou považují u ideální osoby za nejdůležitější. Předpoklad, že důvěryhodnost a kooperace budou hodnoceny jako důležité, byl potvrzen. Za ještě důležité byly

považovány položky příjemný, otevřený, emocionálně stabilní, inteligentní a zdravý.

Ačkoli tyto položky byly signifikantně méně důležité než důvěryhodnost, žádná z položek nebyla méně důležitá než kooperace.

Druhá studie byla zaměřená na otázku, zda důvěryhodnost a kooperace jsou vysoce hodnoceny napříč všemi vzájemně závislými souvislostmi, zatímco ostatní charakteristiky jsou diferencovány napříč specifickými sociálními souvislostmi.

Jedinci byli požádáni, aby vytvořili ideální členy sedmi různých skupin. Skupiny byly vybrány tak, aby zachytily široký okruh cílů. Autoři zařadili: člena projektového týmu, člena zkušební komise, člena golfového týmu, spolkového člena, člena bratrstva, blízkého přítele a zaměstnance. Hlavním předpokladem bylo, že respondenti vytvoří ideálního člena určité skupiny na základě stanoveného cíle, kterého se skupina jedinců snaží dosáhnout. Specifické charakteristické rysy usnadní dosažení úspěchu celé skupině.

Z výsledků vyplynulo, že u všech sedmi skupin byla na prvním místě hodnocena důvěryhodnost, na druhém kooperace a na třetím místě se umístila důvěra.

U blízkého přítele byly položky příjemnost a otevřenost hodnoceny jako více důležité než jiné vlastnosti. Ve výzkumných studiích se postupně umístily: emoční stabilita, objektivnost, soucit, tolerance, uctivost, humor a ambice. Ty byly hodnoceny jako více důležité než jiné vlastnosti. Podobnost byla hodnocena také jako více důležitá položka než náhodné položky. Podle předpokladu se tato hypotéza potvrdila. Důvěryhodnost a kolegalita jsou vysoce hodnoceny napříč různými souvislostmi vzájemné závislosti. Další významné charakteristické požadavky vymezené jako úkolové jsou inteligence a fyzické zdraví.

Existuje ale situace, ve které důvěryhodnost a kooperace nebudou hodnoceny na nejvyšším stupni. Například příležitostná

známost, při níž otevřenost a příjemnost jedince bude hrát důležitou roli, neboť uskuteční sociální setkání, zatímco příjemnost zprostředkuje nerušený průběh vzájemného ovlivňování. Z výsledku ale vyplynulo, že má největší váhu příjemnost a důvěryhodnost oproti dalším charakteristickým rysům.

U ideálního partnera byly zaznamenány jako velmi důležité důvěryhodnost, fyzická atraktivita a inteligence oproti jiným vlastnostem. Kooperace a příjemnost nehrály velkou roli, jak bylo původně předpokládáno (C. A. Cottrell, S. L. Neuberg, N. P. Li, 2007).

II. EMPIRICKÁ ČÁST

Cíl výzkumu a hypotézy

V empirické části diplomové práce jsem použila prototypický přístup navržený E. Roschovou (Rosch, 1973, 1975, 1978), jehož základním východiskem je předpoklad, že některé pojmy jsou definovatelné jen prostřednictvím prototypů. Každý pojem nelze definovat klasickým způsobem, založeným na definování určitého počtu jasně stanovených znaků. Tyto pojmy nemají přesně stanovené hranice, a proto je jejich přiřazení k daným kategoriím určeno jen s určitou pravděpodobností. K jejich vymezení je vhodný prototypický přístup, jímž lze určit znaky, které jsou nejvíce reprezentativní pro daný pojem a oddělit je od znaků, které jsou méně reprezentativní a nacházejí se vně pojmu. Jádro pojmu tvoří nejvíce typické znaky, které jsou obklopeny dalšími, uspořádanými podle stupně podobnosti s prototypickými znaky.

V každodenním životě lidé nepoužívají kategorie vymezené konečným počtem podstatných znaků, ale pouze kategorie reprezentované prototypem, tj. příkladem, který nejlépe danou kategorii reprezentuje. Tyto prototypické případy jsou identifikovány rychle a spolehlivě, zatímco méně typické pomaleji a váhavě.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké vlastnosti a požadavky očekávají dospívající jedinci u svého budoucího ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah. Jak se tyto požadavky liší mezi pohlavím a zda dochází ke změně preferencí s narůstajícím věkem.

Se záměrem zjistit, zda existují určité rozdíly mezi věkem a pohlavím v preferenci vlastností, formulujeme následující hypotézy:

Hypotéza 1: Existuje signifikantní rozdíl mezi **volbou vlastností a pohlavím jedince.**

Hypotéza 2: Existuje signifikantní rozdíl mezi **volbou vlastností a stářím jedince.**

Hypotéza 3: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností u **středních adolescentů (mladší) mezi ženami a muži.**

Hypotéza 4: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností u **pozdních adolescentů (starší) mezi ženami a muži.**

Hypotéza 5: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností u **žen mezi obdobím střední adolescence a pozdní adolescence.**

Hypotéza 6: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností u **mužů mezi obdobím střední adolescence a pozdní adolescence.**

Sběr dat a jejich zpracování probíhal ve dvou odlišných etapách, pokaždé s jiným souborem zkoumaných osob. V první etapě bylo cílem získat soubor vlastností a požadavků, které považují dospívající za důležité u budoucích partnerů, ve druhé etapě získat na základě posouzení na škále Likertova typu nejpožadovanější vlastnosti. Zadání byla stejná pro všechny respondenty.

1. Etapa

Prostřednictvím prototypického přístupu bylo mým cílem v první etapě výzkumu získat seznam slov (vlastností či požadavků), které respondenti preferují u budoucího partnera pro trvalý partnerský vztah.

1.1 Soubor

Zkoumaný soubor v první etapě výzkumu tvořilo celkem 58 osob, z toho 26 žen a 32 mužů. Věkové rozpětí je od 17–19 let. Nejsilnější zastoupení měli respondenti ve věku 18 let.

Všichni respondenti byli studenti středních škol, a to gymnázia a střední průmyslové školy technologické. Většina respondentů žije ve Zlínském kraji.

Tabulka č. 1: Četnosti zaměření studentů.

TYP ŠKOLY	ABSOLUTNÍ POČET	PROCENTA
GYMNÁZIUM	30	52%
STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA TECHNOLOGICKÁ	28	48%
CELKEM	58	100%

Tabulka č. 2: Četnosti věkového rozložení.

VĚK	17	18	19
ŽENY	2	15	9
MUŽI	0	19	13
ČETNOSTI	2	34	22
CELKEM OSOB	58		
PRŮMĚRNÝ VĚK	18,34		

1.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal skupinově. Respondentům byly rozděleny papíry s předtištěnou instrukcí. Byli požádáni, aby napsali do levého horního rohu na papír pohlaví a věk, aby si přečetli předtištěnou instrukci a začali pracovat. Instrukce byla následující: „Představte si, že prostřednictvím inzerátu hledáte ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah. Délka inzerátu není omezena a Vy můžete uvést všechny podstatné vlastnosti a požadavky, které by podle Vás měl mít nebo splňovat ideální partner pro trvalý vztah. Napište, prosím, zcela podle Vašich vážně míněných představ, jakého partnera byste chtěli najít.“

Inzerát mohli respondenti napsat buď jako výčet jednotlivých charakteristik nebo formou celých vět. Čas nebyl omezen, bylo důležité ponechat dostatek individuálního prostoru, ale „sepsání“ inzerátu trvalo přibližně 25 minut. Důležité bylo motivovat dotazované osoby k účasti na výzkumu, aby nedošlo k zesměšnění inzerátu. Pozitivní bylo, že studenti brali vyplnění inzerátu jako úlevu z výuky, takže spolupráce byla dobrá. Pouze jeden inzerát musel být vyloučen.

1.3 Výsledky první etapy

Při vyhodnocování odpovědí získaných v 1. etapě výzkumu se objevilo asi 300 rozličných položek. Následně byly vybrány nejfrekventovanější, některá synonyma byla sloučena a jiné výrazy pro malý výskyt vyloučeny. Pro přehlednost byly položky rozděleny na osobnostní charakteristiky, fyzické vlastnosti, finanční a materiální zajištění.

Po redukci vznikl seznam 51 požadavků či vlastností, které byly doplněny o 19 dalších položek ze seznamu (viz tabulka č. 3) a které

následně jiná skupina respondentů posuzovala na pěti stupňové škále Likertova typu.

Tabulka č. 3: Seznam vlastností a požadavků po redukci.

ZNAKY	ŽENY	MUŽI	ABSOLUT- NÍ POČET	%
SMYSL PRO HUMOR	20	10	30	52%
SPORTOVNÍ TYP	26	1	27	47%
TOLERANTNÍ	17	8	25	43%
UPRÍMNÝ	21	3	24	41%
AKTIVNÍ	7	14	21	36%
TMAVÝ TYP	14	5	19	33%
INTELIGENTNÍ	11	8	19	33%
HODNÝ	13	6	19	33%
VYŠŠÍ	14	4	18	31%
15-35 LET	11	7	18	31%
SPOLEČENSKÝ	12	5	17	29%
VĚRNÝ	12	4	16	28%
KLIDNÝ	12	4	16	28%
PŘÁTELSKÝ	13	3	16	28%
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	9	7	16	28%
HEZKÝ	5	10	15	26%
SPOLEHLIVÝ	11	4	15	26%
NEKUŘÁK	8	6	14	24%
MILÝ	7	6	13	22%
RODINNÝ TYP	9	2	11	19%
ZAJÍMAVÝ	8	2	10	17%
ZODPOVĚDNÝ	10	0	10	17%
OCHOTNÝ	7	3	10	17%
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3	6	9	16%
SLUŠNÝ	6	2	8	14%
SYMPATICKÝ	4	3	7	12%
NEZÁVISLÝ	5	2	7	12%
CHÁPAVÝ	0	7	7	12%
SVĚTLÝ TYP	2	4	6	10%
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	6	0	6	10%
OHLEDUPLNÝ	6	0	6	10%
POZORNÝ	6	0	6	10%
MÍT SNY A CÍLE	5	1	6	10%
OTEVŘENÝ	3	3	6	10%
VELMI ATRAKTIVNÍ	0	5	5	9%
POMOC V DOMÁCNOSTI	5	0	5	9%
NEALKOHOLIK	5	0	5	9%
OPORA	5	0	5	9%
BEZDĚTNÝ	4	1	5	9%

ŠTÍHLÝ	0	4	4	7%
VYVINUTÝ	0	4	4	7%
UMÍ VAŘIT	0	4	4	7%
STEJNÁ VÍRA	2	2	4	7%
VE STEJNÉM VĚKU	0	3	3	5%
DŮVĚRIVÝ	3	0	3	5%
GENTLEMAN	3	0	3	5%
MÁ BYT	3	0	3	5%
MÁ AUTO	3	0	3	5%
BEZ ZÁVAZKŮ	2	1	3	5%
SEXY	0	2	2	3%
NESOBECKÝ	2	0	2	3%
POSTARÁ SE O RODINU	2	0	2	3%
MÁ KONÍČKY	1	0	1	2%
SKROMNÝ	1	0	1	2%
ZKUŠENÝ	1	0	1	2%
SPONTÁNNÍ	1	0	1	2%
DOCHVILNÝ	1	0	1	2%
ŽÁRLIVÝ	1	0	1	2%
S VLASTNÍM NÁZOREM	1	0	1	2%
S ČISTÝM TRETNÍM REJSTRÍKEM	1	0	1	2%
CÍLEVĚDOMÝ	0	1	1	2%
SEBEVĚDOMÝ	0	1	1	2%
ROZUMNÝ	0	1	1	2%
VÍ, CO CHCE	0	1	1	2%
NEVÝSTŘEDNÍ	0	1	1	2%
NENÁROČNÝ	0	1	1	2%
STEJNÁ VÍRA	0	1	1	2%
ZRUČNÝ	0	1	1	2%

Počet položek uváděných respondenty v první etapě výzkumu se v průměru pohyboval kolem pěti vlastností či charakteristik. Z položek se nejčastěji objevovaly znaky týkající se osobnostních charakteristik. Častěji se objevovaly fyzické vlastnosti oproti finančnímu a materiálnímu zajištění. Ženy ve srovnání s muži produkovaly slov mnohem více.

1.4 Závěr první etapy

Cílem první etapy výzkumu bylo zjistit vlastnosti či charakteristiky, které dospívající jedinci považují za důležité u svého budoucího partnera. V této etapě vznikl seznam výrazů, které dospívající jedinci považují z osobního hlediska za podstatné u svého budoucího partnera.

2. Etapa

V druhé etapě byl jiné skupině respondentů předložen seznam náhodně uspořádaných slov (70 charakteristik) získaných v první etapě výzkumu (viz tabulka č. 4), které měli respondenti za úkol posoudit na pětistupňové posuzovací škále.

Cílem druhé etapy výzkumu bylo zjistit, které z daných položek nejvíce vystihují charakteristiku ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah u adolescentní mládeže a zda dochází ke změně náhledu na ideálního partnera se zvyšujícím se věkem a v rámci pohlaví.

Tabulka č. 4: Náhodně uspořádaný seznam slov pro posouzení na Likertově škále.

VELMI ATRAKTIVNÍ	NEKUŘÁK
ROZUMNÝ	VĚRNÝ
ZODPOVĚDNÝ	NEVÝSTŘEDNÍ
MLADŠÍ	OCHOTNÝ
SPOLEČENSKÝ	POSTARÁ SE O RODINU
SPOLEHLIVÝ	STEJNÁ VÍRA
VYŠŠÍ POSTAVA	SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)
KLIDNÝ	AKTIVNÍ
SE SMYSLEM PRO HUMOR	BEZ ZÁVAZKŮ
SPOLEČNÉ ZÁJMY	NEZAMĚŘEN NA PENÍZE
HODNÝ	DŮVĚŘIVÝ

BEZDĚTNÝ	VE STEJNÉM VĚKU
CHÁPAVÝ	SYMPATICKÝ
OTEVŘENÝ	UMÍ VARIT
S VLASTNÍM BYTEM	RODINNÝ TYP
INTELIGENTNÍ	GENTLEMAN
NENÁROČNÝ	VÍ, CO CHCE
SPONTÁNNÍ	SEBEVĚDOMÝ
S VLASTNÍM NÁZOREM	HEZKÝ
ŠTÍHLÝ	SPORTOVNÍ TYP
SLUŠNÝ	MÁ SVÉ KONÍČKY
NEALKOHOLIK	DOCHVILNÝ
POMOC V DOMÁCNOSTI	PŘÁTELSKÝ
UPŘÍMNÝ	TOLERANTNÍ
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	POSKYTNE OPORU
STARŠÍ	MILÝ
ZAJÍMAVÝ	VYVINUTÝ
SKROMNÝ	ŽÁRLIVÝ
ZKUŠENÝ	POZORNÝ
CÍLEVĚDOMÝ	NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ
NESOBECKÝ	MÁ SVÉ SNY A CÍLE
SEXY	ZE STEJNÉHO KRAJE
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	OHLEDUPLNÝ
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	S VLASTNÍM AUTEM
NEZÁVISLÝ	UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM

2.1 Soubor

Druhé etapy se celkem zúčastnilo 222 osob (120 žen a 102 mužů), které se neúčastnily první etapy výzkumu. Respondenti byli rozděleni z hlediska období dospívání do věkového pásma adolescence střední 15-17 let a adolescence pozdní 18-20 let.

Celkový počet žen v rozmezí střední adolescence byl 48, mužů 61. V rozmezí pozdní adolescence bylo žen 72 a mužů 41. Průměrný věk dotazovaných je 17,44 let, nejsilnější zastoupení měla skupina 18 leté mládeže. Vzorek je tvořen pouze středoškolskou mládeží.

Dotazníky byly vyplněny na čtyřech středních školách, a to na dvou gymnáziích, střední průmyslové škole a na střední kožařské škole.

Většina respondentů žije ve Zlínském kraji. Jiné demografické údaje nebyly zjišťovány, neboť nebyly považovány za podstatné pro budoucí výběr ideálního partnera.

Tabulka č. 5: Četnosti věkového rozložení.

VĚK	15	16	17	18	19	20
ŽENY	5	29	27	24	15	2
MUŽI	8	21	19	35	32	4
CELKEM	13	50	46	59	47	7

Tabulka č. 6: Popisná statistika věkového rozložení.

ARITMETICKÝ PRŮMĚR	MINIMUM	MAXIMUM
17,44	15	20

2.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal zprostředkovaně přes vyučujícího učitele v době vyučovací hodiny. Respondentům byly rozdány papíry s předtištěnou instrukcí. Nejdříve dostali za úkol vyplnit hlavičku (pohlaví a věk) a následně si přečíst instrukci a začít pracovat.

Instrukce byla následující: „Zamyslete se prosím, jaké vlastnosti má mít nebo jaké požadavky kladete na ideálního partnera pro trvalý vztah. Níže uvedené vlastnosti či požadavky posuďte na škále z hlediska důležitosti, jakou jim přikládáte. Za každou položku seznamu vlastností či požadavků napište číslici podle Vašeho posouzení důležitosti.“ Pod instrukcí byla zobrazena pětistupňová numerická škála, doplněna verbálním popisem jednotlivých stupňů.

Škála byla sestavena od „velmi důležité“ (5), „důležité“ (4), přes „ještě důležité“ (3), „méně důležité“ (2) až po „zcela nedůležité“ (1). Následoval seznam posuzovaných slov.

Čas nebyl omezen, posouzení trvalo zhruba 25 minut. Respondenti zůstali anonymní.

2.3 Zpracování dat

Statistické zpracování dat bylo provedeno pomocí statistického programu SPSS 8.0 (SPSS, 1997) a Microsoft Excel. Vzhledem k tomu, že data jsou ordinální, nemají normální rozložení a proměnná nabývá pěti hodnot, byla použita neparametrická statistická metoda. Pro srovnání jednotlivých položek byl použit Mediánový test.

Aby bylo možné porovnat jednotlivé vlastnosti podle stanovených kritérií, bylo nutné nejprve stanovit průměrné škálové hodnoty. Škálové hodnoty jsou uvedeny pro celý základní soubor respondentů, dále pro celý soubor žen, zvlášť mladších žen, zvlášť starších žen, celý soubor mužů, zvlášť mladších mužů a zvlášť starších mužů a dále rozdělení celkově na respondenty mladší a respondenty starší (viz tabulky 7-15).

U prototypického přístupu se jako kritérium pro stanovení nejvýznamnějších znaků používá medián nebo průměr. Vzhledem k poměrně vysokému počtu položek v posuzovaném seznamu jsem jako kritérium pro stanovení nejtypičtějších charakteristik ideálního partnera použila rozmezí na stupnici verbálního vymezení „velmi důležité“ (5) a „důležité“ (4), tj. od průměrné škálové hodnoty 4,0 a více.

Na základě této hodnoty byly znaky sestupně seřazeny do seznamů. Pro větší přehlednost uvádím výsledky v tabulkách.

Tabulka č. 7: Průměrné škálové hodnoty znaků.

CELÝ SOUBOR RESPONDENTŮ (n=222)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
VĚRNÝ	4,68	0,659
POSKYTNE OPORU	4,50	0,684
UPŘÍMNÝ	4,45	0,683
TOLERANTNÍ	4,37	0,705
POSTARÁ SE O RODINU	4,32	0,819
SPOLEHLIVÝ	4,23	0,766
PŘÁTELSKÝ	4,22	0,655
ROZUMNÝ	4,21	0,681
ZODPOVĚDNÝ	4,16	0,796
NEALKOHOLIK	4,14	1,145
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,13	0,774
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,13	0,792
HODNÝ	4,10	0,795
CHÁPAVÝ	4,05	0,716
MILÝ	4,05	0,783
S VLASTNÍM NÁZOREM	4,04	0,855
SYMPATICKÝ	4,02	0,832
NESOBECKÝ	3,99	0,752
OHLEDUPLNÝ	3,96	0,775
INTELIGENTNÍ	3,95	0,817
OTEVŘENÝ	3,94	0,890
VÍ, CO CHCE	3,88	0,826
OCHOTNÝ	3,82	0,721
SLUŠNÝ	3,69	0,926
MÁ SNY A CÍLE	3,65	0,852
SEXY	3,65	1,035
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,64	0,910
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,57	0,952
POZORNÝ	3,55	0,752
HEZKÝ	3,55	0,949
ATRAKTIVNÍ	3,54	0,864
DŮVĚŘIVÝ	3,54	1,132
SPOLEČENSKÝ	3,52	0,891
BEZ ZÁVAZKŮ	3,52	1,206
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,50	1,019
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,48	0,926

NEKUŘÁK	3,47	1,432
SEBEVĚDOMÝ	3,46	0,885
ZAJÍMAVÝ	3,45	1,005
CÍLEVĚDOMÝ	3,43	0,873
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	3,43	1,339
NEZÁVISLÝ	3,32	0,970
BEZDĚTNÝ	3,32	1,510
RODINNÝ TYP	3,30	1,098
GENTLEMAN	3,21	1,106
DOCHVILNÝ	3,15	1,052
SPORTOVNÍ TYP	3,12	1,076
VELMI ATRAKTIVNÍ	3,03	0,965
SKROMNÝ	3,01	0,861
SPONTÁNNÍ	3,01	1,007
VYVINUTÝ	2,95	1,148
UMÍ VAŘIT	2,94	1,294
KLIDNÝ	2,91	0,982
ŠTÍHLÝ	2,89	1,219
ZKUŠENÝ	2,87	1,100
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,75	1,049
NENÁROČNÝ	2,73	0,870
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,42	1,325
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,41	1,063
NEVÝSTŘEDNÍ	2,32	0,989
ŽÁRLIVÝ	2,22	1,037
VYŠŠÍ POSTAVA	2,17	1,086
STARŠÍ	2,09	1,239
S VLASTNÍM AUTEM	2,02	1,151
S VLASTNÍM BYTEM	1,96	1,094
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,95	1,149
STEJNÁ VÍRA	1,94	1,166
VE STEJNÉM VĚKU	1,92	0,983
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,73	1,073
MLADŠÍ	1,54	0,910

Tabulka č. 8: Průměrné škálové hodnoty znaků.

CELKOVÝ SOUBOR ŽEN (n=120)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,73
POSKYTNE OPORU	4,66
TOLERANTNÍ	4,51
UPŘÍMNÝ	4,48
POSTARÁ SE O RODINU	4,47
SPOLEHLIVÝ	4,43
NEALKOHOLIK	4,35
ZODPOVĚDNÝ	4,33
S VLASTNÍM NÁZOREM	4,26
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,25
HODNÝ	4,18
ROZUMNÝ	4,17
PŘÁTELSKÝ	4,17
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,11
OHLEDUPLNÝ	4,07
CHÁPAVÝ	4,05
NESOBECKÝ	3,99
INTELIGENTNÍ	3,97
VÍ, CO CHCE	3,95
SYMPATICKÝ	3,91
OTEVŘENÝ	3,91
MILÝ	3,90
OCHOTNÝ	3,82
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,81
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,72
SLUŠNÝ	3,71
BEZ ZÁVAZKŮ	3,69
POZORNÝ	3,67
S ČISTÝM TRETNÍM REJSTRÍKEM	3,55
GENTLEMAN	3,54
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,51
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,49
AKTIVNÍ	3,48
SPOLEČENSKÝ	3,47
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,44
CÍLEVĚDOMÝ	3,43
DŮVĚŘIVÝ	3,36
SEBEVĚDOMÝ	3,35
SEXY	3,31

NEZÁVISLÝ	3,31
NEKUŘÁK	3,30
ZAJÍMAVÝ	3,29
RODINNÝ TYP	3,28
BEZDĚTNÝ	3,23
DOCHVILNÝ	3,20
HEZKÝ	3,15
SPONTÁNNÍ	3,03
SPORTOVNÍ TYP	2,96
SKROMNÝ	2,96
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,91
KLIDNÝ	2,82
VELMI ATRAKTIVNÍ	2,74
ZKUŠENÝ	2,68
NENÁROČNÝ	2,67
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,65
UMÍ VAŘIT	2,64
VYVINUTÝ	2,60
VYŠŠÍ POSTAVA	2,51
STARŠÍ	2,46
ŠTÍHLÝ	2,44
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,42
NEVÝSTŘEDNÍ	2,23
ŽÁRLIVÝ	2,19
S VLASTNÍM AUTEM	2,13
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	2,02
S VLASTNÍM BYTEM	1,96
STEJNÁ VÍRA	1,92
VE STEJNÉM VĚKU	1,79
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,47
MLADŠÍ	1,33

Tabulka č. 9: Průměrné škálové hodnoty znaků.

SOUBOR MLADŠÍCH ŽEN (15-17 let) (n=48)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,83
POSKYTNE OPORU	4,60
TOLERANTNÍ	4,52
UPŘÍMNÝ	4,50
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,46

POSTARÁ SE O RODINU	4,46
PŘÁTELSKÝ	4,37
HODNÝ	4,35
SPOLEHLIVÝ	4,31
ZODPOVĚDNÝ	4,31
NEALKOHOLIK	4,31
ROZUMNÝ	4,27
S VLASTNÍM NÁZOREM	4,25
CHÁPAVÝ	4,15
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,15
NESOBECKÝ	4,10
OHLEDUPLNÝ	4,06
INTELIGENTNÍ	4,06
OTEVŘENÝ	4,02
BEZ ZÁVAZKŮ	4,00
SYMPATICKÝ	3,98
SLUŠNÝ	3,98
MILÝ	3,96
OCHOTNÝ	3,90
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,83
VÍ, CO CHCE	3,83
S ČISTÝM TRETNÍM REJSTRÍKEM	3,79
POZORNÝ	3,73
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,67
BEZDĚTNÝ	3,67
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,60
NEKUŘÁK	3,58
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,58
DŮVĚŘIVÝ	3,52
CÍLEVĚDOMÝ	3,50
SPOLEČENSKÝ	3,48
GENTLEMAN	3,48
AKTIVNÍ	3,35
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,33
ZAJÍMAVÝ	3,33
HEZKÝ	3,33
SEBEVĚDOMÝ	3,33
RODINNÝ TYP	3,31
NEZÁVISLÝ	3,31
SEXY	3,27
DOCHVILNÝ	3,23
SKROMNÝ	2,96

FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,94
SPORTOVNÍ TYP	2,92
SPONTÁNNÍ	2,92
STARŠÍ	2,79
VELMI ATRAKTIVNÍ	2,75
ZKUŠENÝ	2,73
KLIDNÝ	2,67
NENÁROČNÝ	2,67
VYVINUTÝ	2,60
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,60
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,58
UMÍ VAŘIT	2,52
VYŠŠÍ POSTAVA	2,48
ŠTÍHLÝ	2,46
NEVÝSTŘEDNÍ	2,38
ŽÁRLIVÝ	2,31
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	2,06
S VLASTNÍM AUTEM	2,02
VE STEJNÉM VĚKU	1,90
S VLASTNÍM BYTEM	1,88
STEJNÁ VÍRA	1,81
SVĚTLÝ TYP /VLASY, OČI, KŮŽE)	1,60
MLADŠÍ	1,35

Tabulka č. 10: Průměrné škálové hodnoty znaků.

SOUBOR STARŠÍCH ŽEN (18-20 let) (n=72)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
POSKYTNE OPORU	4,69
VĚRNÝ	4,67
TOLERANTNÍ	4,50
SPOLEHLIVÝ	4,50
POSTARÁ SE O RODINU	4,47
UPŘÍMNÝ	4,47
NEALKOHOLIK	4,37
ZODPOVĚDNÝ	4,35
S VLASTNÍM NÁZOREM	4,26
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,11
ROZUMNÝ	4,10
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,08
HODNÝ	4,07

OHLEDUPLNÝ	4,07
PŘÁTELSKÝ	4,04
VÍ, CO CHCE	4,03
CHÁPAVÝ	3,99
NESOBECKÝ	3,92
INTELIGENTNÍ	3,92
MILÝ	3,86
SYMPATICKÝ	3,86
OTEVŘENÝ	3,83
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,79
OCHOTNÝ	3,76
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,75
POZORNÝ	3,63
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,62
GENTLEMAN	3,58
AKTIVNÍ	3,56
SLUŠNÝ	3,53
BEZ ZÁVAZKŮ	3,49
SPOLEČENSKÝ	3,47
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,43
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	3,39
CÍLEVĚDOMÝ	3,38
SEBEVĚDOMÝ	3,36
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,33
SEXY	3,33
NEZÁVISLÝ	3,31
ZAJÍMAVÝ	3,26
RODINNÝ TYP	3,26
DŮVĚŘIVÝ	3,25
DOCHVILNÝ	3,18
SPONTÁNNÍ	3,14
NEKUŘÁK	3,11
HEZKÝ	3,03
SPORTOVNÍ TYP	3,00
SKROMNÝ	2,96
BEZDĚTNÝ	2,94
KLIDNÝ	2,92
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,89
VELMI ATRAKTIVNÍ	2,74
UMÍ VAŘIT	2,72
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,69
NENÁROČNÝ	2,67

ZKUŠENÝ	2,65
VYVINUTÝ	2,60
VYŠŠÍ POSTAVA	2,53
ŠTÍHLÝ	2,43
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,31
STARŠÍ	2,24
S VLASTNÍM AUTEM	2,21
NEVÝSTŘEDNÍ	2,13
ŽÁRLIVÝ	2,11
S VLASTNÍM BYTEM	2,01
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,99
STEJNÁ VÍRA	1,99
VE STEJNÉM VĚKU	1,72
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,37
MLADŠÍ	1,32

Tabulka č. 11: Průměrné škálové hodnoty znaků.

CELKOVÝ SOUBOR MUŽŮ (n=102)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,63
UPŘÍMNÝ	4,41
POSKYTNE OPORU	4,31
PŘÁTELSKÝ	4,26
ROZUMNÝ	4,25
MILÝ	4,22
TOLERANTNÍ	4,21
SYMPATICKÝ	4,16
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,15
POSTARÁ SE O RODINU	4,15
CHÁPAVÝ	4,06
SEXY	4,05
SPOLEHLIVÝ	4,01
HEZKÝ	4,01
HODNÝ	4,00
NESOBECKÝ	3,98
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	3,98
OTEVŘENÝ	3,97
ZODPOVĚDNÝ	3,96
INTELIGENTNÍ	3,93
NEALKOLIK	3,88

OHLEDUPLNÝ	3,83
OCHOTNÝ	3,82
VÍ, CO CHCE	3,80
S VLASTNÍM NÁZOREM	3,78
DŮVĚŘIVÝ	3,75
NEKUŘÁK	3,68
SLUŠNÝ	3,67
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,66
ZAJÍMAVÝ	3,65
AKTIVNÍ	3,62
SEBEVĚDOMÍ	3,60
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,58
SPOLEČENSKÝ	3,57
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,57
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,45
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,45
CÍLEVĚDOMÝ	3,43
BEZDĚTNÝ	3,41
ŠTÍHLÝ	3,41
POZORNÝ	3,41
VELMI ATRAKTIVNÍ	3,36
VYVINUTÝ	3,35
NEZÁVISLÝ	3,32
BEZ ZÁVAZKŮ	3,31
SPORTOVNÍ TYP	3,31
RODINNÝ TYP	3,31
UMÍ VAŘIT	3,29
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	2,28
DOCHVILNÝ	3,10
ZKUŠENÝ	3,09
SKROMNÝ	3,07
KLIDNÝ	3,01
SPONTÁNNÍ	2,98
NENÁROČNÝ	2,81
GENTLEMAN	2,81
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,57
NEVÝSTŘEDNÍ	2,43
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,42
ŽÁRLIVÝ	2,25
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,13
VE STEJNÉM VĚKU	2,08
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	2,03
STEJNÁ VÍRA	1,97

S VLASTNÍM BYTEM	1,96
S VLASTNÍM AUTEM	1,89
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,88
MLADŠÍ	1,78
VYŠŠÍ POSTAVA	1,76
STARŠÍ	1,65

Tabulka č. 12: Průměrné škálové hodnoty znaků.

SOUBOR MLADŠÍCH MUŽŮ (15-17 let) (n=61)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,61
POSKYTNE OPORU	4,33
UPŘÍMNÝ	4,33
ROZUMNÝ	4,31
PŘÁTELSKÝ	4,25
MILÝ	4,16
TOLERANTNÍ	4,16
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,16
SYMPATICKÝ	4,10
SEXY	4,07
HODNÝ	4,05
ZODPOVĚDNÝ	4,03
HEZKÝ	4,03
SPOLEHLIVÝ	4,03
POSTARÁ SE O RODINU	4,03
CHÁPAVÝ	4,02
INTELIGENTNÍ	4,00
NESOBECKÝ	3,98
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	3,97
OTEVŘENÝ	3,93
OHLEDUPLNÝ	3,85
VÍ, CO CHCE	3,85
NEALKOLIK	3,79
NEKUŘÁK	3,77
OCHOTNÝ	3,75
SLUŠNÝ	3,75
ZAJÍMAVÝ	3,74
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,74
S VLASTNÍM NÁZOREM	3,70
SPOLEČENSKÝ	3,67
AKTIVNÍ	3,62
DŮVĚŘIVÝ	3,61
SEBEVĚDOMÝ	3,59
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,54
SPORTOVNÍ TYP	3,52

CÍLEVĚDOMÝ	3,52
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,51
BEZDĚTNÝ	3,48
ŠTÍHLÝ	3,46
RODINNÝ TYP	3,46
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,46
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,46
NEZÁVISLÝ	3,44
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	3,43
VYVINUTÝ	3,41
UMÍ VAŘIT	3,39
VELMI ATRAKTIVNÍ	3,38
BEZ ZÁVAZKŮ	3,36
POZORNÝ	3,33
ZKUŠENÝ	3,33
DOCHVILNÝ	3,10
SKROMNÝ	3,02
KLIDNÝ	3,00
GENTLEMAN	2,97
SPONTÁNNÍ	2,95
NENÁROČNÝ	2,72
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,67
NEVÝSTŘEDNÍ	2,49
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,48
VE STEJNÉM VĚKU	2,20
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	2,18
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,16
ŽÁRLIVÝ	2,16
S VLASTNÍM BYTEM	2,13
STEJNÁ VÍRA	2,11
S VLASTNÍM AUTEM	2,02
VYŠŠÍ POSTAVA	1,93
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,92
STARŠÍ	1,75
MLADŠÍ	1,70

Tabulka č. 13: Průměrné škálové hodnoty znaků.

SOUBOR STARŠÍCH MUŽŮ (18-20) (n=41)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,66

UPŘÍMNÝ	4,54
POSTARÁ SE O RODINU	4,32
MILÝ	4,29
PŘÁTELSKÝ	4,29
POSKYTNE OPORU	4,29
TOLERANTNÍ	4,27
SYMPATICKÝ	4,24
ROZUMNÝ	4,17
CHÁPAVÝ	4,12
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,12
OTEVŘENÝ	4,02
SEXY	4,02
NEALKOHOLIK	4,02
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,00
HEZKÝ	3,98
NESOBECNÝ	3,98
SPOLEHLIVÝ	3,98
DŮVĚŘIVÝ	3,95
HODNÝ	3,93
OCHOTNÝ	3,93
S VLASTNÍM NÁZOREM	3,90
ZODPOVĚDNÝ	3,85
INTELIGENTNÍ	3,83
OHLEDUPLNÝ	3,80
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,76
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,73
VÍ, CO CHCE	3,73
AKTIVNÍ	3,61
SEBEVĚDOMÝ	3,61
NEKUŘÁK	3,54
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,54
SLUŠNÝ	3,54
POZORNÝ	3,54
ZAJÍMAVÝ	3,51
SPOLEČENSKÝ	3,41
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,37
ŠTÍHLÝ	3,34
VELMI ATRAKTIVNÍ	3,34
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,32
BEZDĚTNÝ	3,32
CÍLEVĚDOMÝ	3,29
VYVINUTÝ	3,27

BEZ ZÁVAZKŮ	3,24
UMÍ VAŘIT	3,15
NEZÁVISLÝ	3,15
SKROMNÝ	3,15
DOCHVILNÝ	3,10
RODINNÝ TYP	3,10
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	3,07
SPONTÁNNÍ	3,02
KLIDNÝ	3,02
SPORTOVNÍ TYP	3,00
NENÁROČNÝ	2,95
ZKUŠENÝ	2,73
GENTLEMAN	2,59
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,41
ŽÁRLIVÝ	2,37
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,34
NEVÝSTŘEDNÍ	2,34
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,07
MLADŠÍ	1,90
VE STEJNÉM VĚKU	1,90
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,83
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,80
STEJNÁ VÍRA	1,76
S VLASTNÍM AUTEM	1,71
S VLASTNÍM BYTEM	1,71
VYŠŠÍ POSTAVY	1,59
STARŠÍ	1,49

Tabulka č. 14: Průměrné škálové hodnoty znaků.

CELKOVÝ SOUBOR MLADŠÍCH RESPONDENTŮ (n=109)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,71
POSKYTNE OPORU	4,45
UPŘÍMNÝ	4,40
TOLERANTNÍ	4,32
PŘÁTELSKÝ	4,30
ROZUMNÝ	4,29
POSTARÁ SE O RODINU	4,22
HODNÝ	4,18

UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,18
ZODPOVĚDNÝ	4,16
SPOLEHLIVÝ	4,16
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,16
CHÁPAVÝ	4,07
MILÝ	4,07
SYMPATICKÝ	4,05
NESOBECKÝ	4,04
INTELIGENTNÍ	4,03
NEALKOHOLIK	4,02
OTEVŘENÝ	3,97
S VLASTNÍM NÁZOREM	3,94
OHLEDUPLNÝ	3,94
SLUŠNÝ	3,85
VÍ, CO CHCE	3,84
OCHOTNÝ	3,82
SEXY	3,72
HEZKÝ	3,72
NEKUŘÁK	3,69
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,67
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,67
BEZ ZÁVAZKŮ	3,64
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	3,59
SPOLEČENSKÝ	3,59
DŮVĚŘIVÝ	3,57
BEZDĚTNÝ	3,56
ZAJÍMAVÝ	3,56
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,55
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,52
CÍLEVĚDOMÝ	3,51
POZORNÝ	3,50
AKTIVNÍ	3,50
SEBEVĚDOMÝ	3,48
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,43
NEZÁVISLÝ	3,39
RODINNÝ TYP	3,39
SPORTOVNÍ TYP	3,25
GENTLEMAN	3,19
DOCHVILNÝ	3,16
VELMI ATRAKTIVNÍ	3,10
VYVINUTY	3,06
ZKUŠENÝ	3,06

ŠTÍHLÝ	3,02
UMÍ UVAŘIT	3,01
SKROMNÝ	2,99
SPONTÁNNÍ	2,92
KLIDNÝ	2,85
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,79
NENÁROČNÝ	2,70
ZE STEJNÉHO KRAJE	2,53
NEVÝSTŘEDNÍ	2,44
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,35
ŽÁRLIVÝ	2,23
STARŠÍ	2,21
VYŠŠÍ POSTAVA	2,17
VE STEJNÉM VĚKU	2,06
S VLASTNÍM BYTEM	2,02
S VLASTNÍM AUTEM	2,02
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,98
STEJNÁ VÍRA	1,98
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,93
MLADŠÍ	1,55

Tabulka č. 15: Průměrné škálové hodnoty znaků.

CELKOVÝ SOUBOR STARŠÍCH RESPONDENTŮ (n=113)

VLASTNOSTI	ARITMETICKÝ PRŮMĚR
VĚRNÝ	4,66
POSKYTNE OPORU	4,55
UPŘÍMNÝ	4,50
POSTARÁ SE O RODINU	4,42
TOLERANTNÍ	4,42
SPOLEHLIVÝ	4,31
NEALKOHOLIK	4,25
ZODPOVĚDNÝ	4,17
S VLASTNÍM NÁZOREM	4,13
PŘÁTELSKÝ	4,13
ROZUMNÝ	4,12
SE SMYSLEM PRO HUMOR	4,10
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	4,07
CHÁPAVÝ	4,04
HODNÝ	4,02

MILÝ	4,02
SYMPATICKÝ	4,00
OHLEDUPLNÝ	3,97
NESOBECKÝ	3,94
VÍ, CO CHCE	3,92
OTEVŘENÝ	3,90
INTELIGENTNÍ	3,88
OCHOTNÝ	3,82
MÁ SVÉ SNY A CÍLE	3,74
SPOLEČNÉ ZÁJMY	3,62
POZORNÝ	3,59
SEXY	3,58
AKTIVNÍ	3,58
SLUŠNÝ	3,53
MÁ SVÉ KONÍČKY	3,53
DŮVĚŘIVÝ	3,50
NEZAMĚŘEN NA PENÍZE	3,49
POMOC V DOMÁCNOSTI	3,47
SPOLEČENSKÝ	3,45
SEBEVĚDOMÝ	3,45
BEZ ZÁVAZKŮ	3,40
HEZKÝ	3,37
ZAJÍMAVÝ	3,35
CÍLEVĚDOMÝ	3,35
S ČISTÝM TRESTNÍM REJSTRÍKEM	3,27
NEKUŘÁK	3,27
NEZÁVISLÝ	3,25
GENTLEMAN	3,22
RODINNÝ TYP	3,20
DOCHVILNÝ	3,15
SPONTÁNNÍ	3,10
BEZDĚTNÝ	3,08
SKROMNÝ	3,03
SPORTOVNÍ TYP	3,00
VELMI ATRAKTIVNÍ	2,96
KLIDNÝ	2,96
UMÍ VAŘIT	2,88
VYVINUTÝ	2,84
NENÁROČNÝ	2,77
ŠTÍHLÝ	2,76
FINANČNĚ ZAJIŠTĚNÝ	2,72
ZKUŠENÝ	2,68
NA VZHLEDU NEZÁLEŽÍ	2,47

ZE STEJNÉHO KRAJE	2,32
ŽÁRLIVÝ	2,20
NEVÝSTŘEDNÍ	2,20
VYŠŠÍ POSTAVA	2,16
S VLASTNÍM AUTEM	2,03
STARŠÍ	1,96
TMAVÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,93
STEJNÁ VÍRA	1,90
S VLASTNÍM BYTEM	1,90
VE STEJNÉM VĚKU	1,79
MLADŠÍ	1,53
SVĚTLÝ TYP (VLASY, OČI, KŮŽE)	1,53

2.4 Výsledky statistického srovnávání podle jednotlivých hypotéz.

V následujících tabulkách, vztahujících se k jednotlivým hypotézám, uvádím pouze ty položky, které lze považovat za prototypické (tj. s průměrnou škálovou hodnotou 4,0 a vyšší). Položky, které se z hlediska srovnávaných proměnných statisticky významně liší v pořadí důležitosti, zvýrazňuji tučně a podtrženě. Statisticky významné posuny v pořadí položek uvádím ve slovním komentáři i u těch položek, které nejsou považovány za prototypické, tj. mají průměrnou škálovou hodnotu menší než 4,0 a nejsou v tabulkách uvedeny.

Hypotéza 1:* Existuje signifikantní rozdíl mezi **volbou vlastností a pohlavím jedince.*

Tabulka č. 16: Vlastnosti nejvíce požadované ženami (n=120) a muži (n=102) seřazené podle průměrných škálových hodnot.

ŽENY	MUŽI
VĚRNÝ	VĚRNÝ
POSKYTNE OPORU	UPŘÍMNÝ
<u>TOLERANTNÍ</u>	POSKYTNE OPORU
UPŘÍMNÝ	PŘÁTELSKÝ
POSTARÁ SE O RODINU	ROZUMNÝ
<u>SPOLEHLIVÝ</u>	<u>MILÝ</u>
NEALKOHOLIK	<u>TOLERANTNÍ</u>
<u>ZODPOVĚDNÝ</u>	SYMPATICKÝ
<u>S VLASTNÍM NÁZOREM</u>	SE SMYSLEM PRO HUMOR
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	POSTARÁ SE O RODINU
HODNÝ	CHÁPAVÝ
ROZUMNÝ	SEXY
PŘÁTELSKÝ	<u>SPOLEHLIVÝ</u>
SE SMYSLEM PRO HUMOR	HEZKÝ
OHLEDUPLNÝ	HODNÝ
CHÁPAVÝ	-----

Při zpracování dat Mediánovým testem z celkového souboru respondentů ve výzkumu je možné tuto hypotézu potvrdit na hladině statistické významnosti 0,05 u 22 proměnných.

Z nejvýše hodnocených vlastností (na Likertově škále verbálního hodnocení mezi „velmi důležité“ (5) a „důležité“ (4)) je signifikantně významný rozdíl v pořadí u položek: „tolerantní“, „spolehlivý“, „zodpovědný“ a u položky „s vlastním názorem“. U mužů statisticky významný rozdíl v položce milý ($p=0,024$), která se u žen dostala na 22. místo oproti mužům, kde je na 6. místě. Ženy pokládají za více důležité, aby jejich partner byl tolerantní (3. místo) oproti mužům (7. místo) s hladinou významnosti 0,001.

Za důležitou považují ženy „spolehlivost“ (6. místo $p=0,000$) oproti mužům, kteří jí považují za méně důležitou (13. místo). Za důležitější mají ženy „zodpovědnost“ (8. místo) oproti mužům (19.

místo) s hladinou významnosti 0,001. Ženy preferují muže „s vlastním názorem“ (9. místo) oproti mužům (25. místo s $p=0,004$).

Další položky, ve kterých došlo k signifikantnímu rozdílu jsou „zajímavý“ u žen (42. místo s $p=0,003$) oproti mužům na (30. místě). Za méně důležitou považují ženy „štíhlost“ u svého partnera (60. místo s $p=0,000$) oproti mužům (40. místo). „Velmi atraktivní“ je u žen hodnoceno na 52. místě s hladinou významnosti 0,000, u mužů na 42. místě. Aby byl partner „vyvinutý“ považují ženy za méně důležité (57. místo) oproti mužům (43. místo s $p=0,000$).

Za spíše důležité považují ženy, aby byl jejich partner „bez závazků“ (27. místo) oproti mužům (45. místo s $p=0,006$). Rozdíl dvou pořadí je u položky „sportovní typ“, kdy u žen se objevila na 48. místě, u mužů na 46. místě s $p=0,020$. Na 56. místě se umístila položka „umí vařit“ u žen oproti mužům na 48. místě s hladinou významnosti 0,000. Za ještě důležitou považují ženy „zkušenost“ (53. místo) oproti mužům (51. místo s $p=0,000$). „Gentlemanství“ se umístilo u žen na 30. místě oproti mužům na 57. místě s hladinou významnosti 0,000. Za méně důležité dávají ženy „nevýstřednost“ (62. místo) oproti mužům (58. místo s $p=0,012$).

Za méně důležité považují ženy, aby jejich partner byl „ve stejném věku“ (68. místo) oproti mužům (62. místo s $p=0,036$). Za zcela nedůležitou pokládají ženy položku „světlý typ“ (vlasy, oči, kůže) (69. místo). Muži jí pokládají za méně důležitou (63. místo s $p=0,047$). Mladší u žen (70. místo) u mužů (69. místo $p=0,000$). Na 58. a 59. místě umístily položky vyšší postava s $p=0,000$ a starší $p=0,000$ u žen oproti mužům, kde se umístily na místě 69. a 70.

Hypotézu lze považovat za potvrzenou. Z položek, které jsou považovány za prototypické, se vyskytly statisticky významné rozdíly u pěti položek v důležitosti vlastností mezi ženami a muži.

Hypotéza 2: Existuje signifikantní rozdíl mezi **volbou vlastností**
a stářím jedince.

Tabulka č. 17: Nejdůležitější požadované vlastnosti mladšími (n=109) a staršími (n=113) adolescenty.

MLADŠÍ	STARŠÍ
VĚRNÝ	VĚRNÝ
POSKYTNE OPORU	POSKYTNE OPORU
UPŘÍMNÝ	UPŘÍMNÝ
TOLERANTNÍ	POSTARÁ SE O RODINU
<u>PŘÁTELSKÝ</u>	TOLERANTNÍ
ROZUMNÝ	<u>SPOLEHLIVÝ</u>
POSTARÁ SE O RODINU	NEALKOHOLIK
HODNÝ	ZODPOVĚDNÝ
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	<u>S VLASTNÍM NÁZOREM</u>
ZODPOVĚDNÝ	<u>PŘÁTELSKÝ</u>
<u>SPOLEHLIVÝ</u>	ROZUMNÝ
SE SMYSLEM PRO HUMOR	SE SMYSLEM PRO HUMOR
CHÁPAVÝ	UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM
MILÝ	CHÁPAVÝ
SYMPATICKÝ	HODNÝ
NESOBECKÝ	MILÝ
INTELIGENTNÍ	SYMPATICKÝ
NEALKOHOLIK	-----

Tato hypotéza byla potvrzena u 9 položek na hladině statistické významnosti 0,05.

Z nejvýše hodnocených vlastností jsou to u mladších adolescentů „přátelskost“ a „spolehlivost“ a u starších adolescentů ještě „s vlastním názorem“.

Zatímco mladší respondenti hodnotili „přátelskost“ na 5. místě s hladinou statistické významnosti 0,042, u starších respondentů byla stanovena na místo 10. „Spolehlivost“ je považována za důležitou u mladších respondentů s $p=0,049$ oproti starším respondentům na 6. místě. Partnera „s vlastním názorem“ považují mladší za ještě důležité

(20. místo) oproti starším respondentům, kteří je považují za důležité (9. místo s $p=0,037$).

Z dalších statisticky významných položek to jsou: „slušný“ u mladších jedinců na 22. místě se u starších jedinců umístilo na místo 29. Položka „bezdětný“ u mladších respondentů dosáhla 34. místo, u starších respondentů 47. místo s hladinou významnosti 0,005. Za ještě důležité pokládají mladší také „vyvinutost“ u svého partnera oproti starším, kteří jí pokládají jako méně důležitou (53. místo $p=0,027$). Za ještě důležitou mají také mladší „zkušenost“ (50. místo), starší již za méně důležitou (57. místo $p=0,034$). Za méně důležité považují mladší respondenti, aby byl jejich partner „ve stejném věku“ (64. místo) s hladinou významnosti 0,031 oproti starším respondentům (68. místo).

Za méně důležité považují obě skupiny, aby jejich partner byl „světlý typ“ (světlé vlasy, oči, kůže) z 69. místa u mladších došlo u starších k posunu na místo 70. s hladinou významnosti 0,002.

Hypotézu lze považovat za prokázanou, protože u třech položek (z položek považovaných za prototypické) se vyskytly statisticky významné rozdíly v důležitosti hodnocení mezi mladšími a staršími jedinci.

Hypotéza 3: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností u středních adolescentů (mladší) mezi ženami a muži.

Tabulka č. 18: Nejdůležitější požadované vlastnosti mladšími ženami (15-17 let) ($n=48$) a mladšími muži (15-17 let) ($n=61$).

MLADŠÍ ŽENY	MLADŠÍ MUŽI
VĚRNÝ	VĚRNÝ
POSKYTNE OPORU	POSKYTNE OPORU
<u>TOLERANTNÍ</u>	UPŘÍMNÝ

UPŘÍMNÝ	ROZUMNÝ
<u>UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM</u>	PŘÁTELSKÝ
<u>POSTARÁ SE O RODINU</u>	MILÝ
PŘÁTELSKÝ	<u>TOLERANTNÍ</u>
<u>HODNÝ</u>	SE SMYSLEM PRO HUMOR
<u>SPOLEHLIVÝ</u>	SYMPATICKÝ
<u>ZODPOVĚDNÝ</u>	SEXY
NEALKOHOLIK	<u>HODNÝ</u>
ROZUMNÝ	<u>ZODPOVĚDNÝ</u>
<u>S VLASTNÍM NÁZOREM</u>	<u>HEZKÝ</u>
CHÁPAVÝ	<u>SPOLEHLIVÝ</u>
SE SMYSLEM PRO HUMOR	<u>POSTARÁ SE O RODINU</u>
NESOBECKÝ	CHÁPAVÝ
OHLEDUPLNÝ	INTELIGENTNÍ
INTELIGENTNÍ	-----
OTEVŘENÝ	-----
<u>BEZ ZÁVAZKŮ</u>	-----

Při porovnání preferencí vlastností či požadavků u středních adolescentů mezi ženami a muži byl shledán na hladině statistické významnosti $p < 0,05$ signifikantní rozdíl u 19 položek.

Oproti větším předpokládaným rozdílům došlo k rozdílu v nejvíce hodnocených u 8 položek a to: mladší ženy preferují více „tolerantnost“, aby jim jejich partner „uměl pomoci s problémem“, dokázal se „postarat o rodinu“, byl „hodný“, „spolehlivý“, „zodpovědný“, „s vlastním názorem“ a „bez závazků“. Muži oproti tomu preferují, aby jejich partnerka byla „hezká“.

Zatímco mladší ženy preferují „tolerantnost“ u svých partnerů (3. místo), u mladších mužů se tato položka posunula na místo 7. s hladinou statistické významnosti 0,004. Na 5. místo se umístila položka „umí pomoci s problémem“ u mladších žen zatímco u mladších mužů se posunula až na místo 19. s hladinou statistické významnosti 0,003. Mladší ženy oproti mladším mužům také více touží, aby se jejich partner dokázal „postarat o rodinu“ (6. místo) oproti (15. místu s $p = 0,002$). Na 8., 9. a 10. místo se umístily položky

v pořadí „hodný“ ($p=0,031$), „spolehlivý“ ($p=0,020$), „zodpovědný“ ($p=0,006$) u mladších žen u mladších mužů se postupně umístily v pořadí 11, 14 a 12. Další položky, které mladší ženy považují za ještě důležité jsou, aby měl partner „vlastní názor“ s hladinou statistické významnosti 0,022 na 13. místě oproti mladším mužům na místě 29.

Partnera „bez závazků“ by si přály mít mladší ženy (20. místo), zatímco pro muže je tato položka brána jako ještě důležitá a umístila se na místě 48. ($p=0,001$). Na 40. a 41. místě se umístily položky u mladších žen jako „zajímavý“ a „hezký“ oproti mladším mužům, kde se položka „zajímavý“ propadla na místo 27., ale u položky „hezký“ došlo k posunu směrem nahoru na místo 13. s hladinou statistické významnosti 0,010 a 0,004. Ze 45. místa v hodnocení se položka „sexy“ u mladších žen posouvá směrem nahoru u mladších mužů na místo 10. ($p=0,001$). Za méně důležité pokládají mladší ženy, aby jejich partner byl „starší“ (51. místo $p=0,000$), „velmi atraktivní“ (52. místo $p=0,001$) a „zkušený“ (53. místo $p=0,001$), zatímco u mužů se tyto položky umístily na místa 69., 47., a 50. Méně důležitá je také „vyvinutost“ u žen (56. místo) u mužů je ještě důležitá (45. místo) s hladinou statistické významnosti 0,000. Mladší ženy ještě považují za méně důležité, aby partner „uměl vařit“ a byl „štíhlý“ (59. a 61. místo), mladší muži považují tyto položky za ještě důležité s umístěním na místech 46. a 39. s hladinami statistické významnosti 0,004 a 0,000.

Za zcela nedůležité je považováno oběma skupinami, aby jejich partner byl „mladší“ než oni sami u obou skupin (70. místo s hladinou statistické významnosti 0,008).

Hypotézu lze považovat za potvrzenou, protože u 8 položek (z položek považovaných za prototypické) došlo ke statisticky významnému rozdílu v důležitosti vlastností mezi mladšími ženami a mladšími muži.

Hypotéza 4: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností
u **pozdních adolescentů (starší)** mezi **ženami a muži**.

Tabulka č. 19: Nejdůležitější požadované vlastnosti staršími ženami (18-20 let) (n=78) a staršími muži (18-20 let) (n=41).

STARŠÍ ŽENY	STARŠÍ MUŽI
POSKYTNE OPORU	VĚRNÝ
VĚRNÝ	UPŘÍMNÝ
TOLERANTNÍ	POSTARÁ SE O RODINU
<u>SPOLEHLIVÝ</u>	MILÝ
POSTARÁ SE O RODINU	PŘÁTELSKÝ
UPŘÍMNÝ	POSKYTNE OPORU
NEALKOHOLIK	TOLERANTNÍ
ZODPOVĚDNÝ	SYMPATICKÝ
S VLASTNÍM NÁZOREM	ROZUMNÝ
UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM	CHÁPAVÝ
ROZUMNÝ	SE SMYSLEM PRO HUMOR
SE SMYSLEM PRO HUMOR	OTEVŘENÝ
HODNÝ	<u>SEXY</u>
OHLEDUPLNÝ	NEALKOHOLIK
PŘÁTELSKÝ	UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM
VÍ, CO CHCE	-----

Na hladině statistické významnosti $p < 0,05$ byl shledán signifikantní rozdíl u 14 položek.

K signifikantnímu rozdílu došlo oproti předpokládaným rozdílům u dvou položek a to „spolehlivý“ a „sexy“.

Jako velmi důležitá položka byla ohodnocena „spolehlivost“ u starších žen se vyskytla na místě 4., u mužů na místě 18. s hladinou statistické významnosti 0,001. Položka „sexy“ se vyskytla u žen na 38. místě oproti mužům na 13. místě s $p = 0,011$.

Další položky jako ještě důležité byly hodnoceny položky „ochotný“ (24. místo), „gentleman“ (28. místo), „důvěřivý“ (42. místo) a „hezký“ (46. místo) oproti starším mužům „ochotný“ (21.

místo $p=0,036$), „gentleman“ (56. místo $p=0,000$), „důvěřivý“ (19. místo $p=0,034$) a „hezký“ (16. místo $p=0,000$). 51., 52. a 53. místo zahrnují položky „finančně zajištěný“ ($p=0,015$), „velmi atraktivní“ ($p=1,013$) a „umí vařit“ ($p=0,020$), zatímco u starších mužů se umístily tyto položky na 57. místě 39. místě 45. místě. Za méně důležité jsou považovány také položky „vyšší postava“ (58. místo), „štíhlost“ (59. místo), aby byl partner „starší“ (61. místo) a aby byl „mladší“ (70. místo). U mužů se tyto položky umístily v pořadí 69, 38, 70 a 62 s hladinami statistických významností 0,000, 0,000, 0,043 a 0,002.

Hypotézu lze považovat za prokázanou. Ke statisticky významnému rozdílu, z položek považovaných za prototypické, došlo u 2 položek v důležitosti hodnocení mezi staršími ženami a staršími muži.

Hypotéza č. 5: Existuje signifikantní rozdíl v preferenci vlastností u **žen** mezi obdobím **střední adolescence (mladší)** a **pozdní adolescence (starší)**.

Tabulka č. 20: Nejdůležitější požadované vlastnosti mladšími ženami (15-17 let) ($n=48$) a staršími ženami (18-20 let) ($n=78$).

ŽENY MLADŠÍ	ŽENY STARŠÍ
VĚRNÝ	VĚRNÝ
POSKYTNE OPORU	POSKYTNE OPORU
UPŘÍMNÝ	UPŘÍMNÝ
TOLERANTNÍ	POSTARÁ SE O RODINU
<u>PRÁTELSKÝ</u>	TOLERANTNÍ
ROZUMNÝ	SPOLEHLIVÝ
POSTARÁ SE O RODINU	NEALKOLIK
<u>HODNÝ</u>	ZODPOVĚDNÝ
<u>UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM</u>	S VLASTNÍM NÁZOREM

ZODPOVĚDNÝ	<u>PŘÁTELSKÝ</u>
SPOLEHLIVÝ	ROZUMNÝ
SE SMYSLEM PRO HUMOR	SE SMYSLEM PRO HUMOR
CHÁPAVÝ	<u>UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM</u>
MILÝ	CHÁPAVÝ
SYMPATICKÝ	<u>HODNÝ</u>
NESOBECKÝ	MILÝ
INTELIGENTNÍ	SYMPATICKÝ
NEALKOLIK	-----

Porovnáním preferencí vlastností ve skupinách žen mezi mladším věkem a starším věkem byl shledán na hladině statistické významnosti $p < 0,05$ signifikantní rozdíl u osmi položek.

K signifikantnímu rozdílu z nejvýše hodnocených došlo u proměných „přátelský“ a „umí pomoci s problémem“.

Zatímco mladší ženy by u svého budoucího partnera hledali spíše „pomoc při řešení problému“ (5. místo), u starších žen se umístila tato položka na místo 10. Důležitější shledávají, aby se jejich partner „uměl postarat o rodinu“ (5. místo).

Na 7. místě se u mladších žen umístila proměnná „přátelský“ ($p = 0,018$). U starších žen došlo k posunu na místo 15. Před „přátelstvem“ preferují, aby jejich partner „nebyl alkoholik“.

Mladší ženy si přejí „hodného“ partnera ($p = 0,054$) s umístěním na 8. místě oproti starším ženám na 13. místě, které preferují „zodpovědnost“.

20. místo obsadila u mladších žen položka „bez závazků“ s hladinou významnosti 0,020 oproti starším ženám (31. místo) namísto položky „milý“. „Slušnost“ s hladinou významnosti 0,006 je pro mladší ženy (22. místo) důležitější než pro starší ženy (30. místo), které preferují „otevřenost“.

K výraznějšímu signifikantnímu rozdílu ($p=0,003$) došlo u proměnné „bezdětný“, kde u mladších žen se umístila na 31. místě oproti starším ženám na místě 50.

Na místo 50. a 51. se dostali proměnné „spontánní“ ($p=0,053$) a „starší“ ($p=0,027$). „Spontánní“ je pro starší ženy důležitější a umístilo se na místě 45. zato položka starší se propadla až na místo 62.

Hypotézu lze považovat za prokázanou. Statisticky významné rozdíly se vyskytly u dvou položek (z položek považovaných za prototypické) v hodnocení důležitosti vlastností mezi ženami mladšími a ženami staršími.

Hypotéza č. 6: Existuje signifikantní rozdíl u **mužů** mezi
obdobím **střední adolescence (mladší) a pozdní**
adolescence (starší).

Tabulka č. 21: Nejdůležitější požadované vlastnosti mladšími muži (15-17 let) ($n=61$) a staršími muži (18-20 let) ($n=41$).

MLADŠÍ MUŽI	STARŠÍ MUŽI
VĚRNÝ	VĚRNÝ
POSKYTNE OPORU	UPŘÍMNÝ
UPŘÍMNÝ	<u>POSTARÁ SE O RODINU</u>
ROZUMNÝ	MILÝ
PŘÁTELSKÝ	PŘÁTELSKÝ
MILÝ	POSKYTNE OPORU
TOLERANTNÍ	TOLERANTNÍ
SE SMYSLEM PRO HUMOR	SYMPATICKÝ
SYMPATICKÝ	ROZUMNÝ
SEXY	CHÁPAVÝ
HODNÝ	SE SMYSLEM PRO HUMOR
ZODPOVĚDNÝ	OTEVŘENÝ
HEZKÝ	SEXY
SPOLEHLIVÝ	NEALKOLIK
<u>POSTARÁ SE O RODINU</u>	UMÍ POMOCI S PROBLÉMEM
CHÁPAVÝ	-----
INTELIGENTNÍ	-----

Šestá hypotéza byla potvrzena pouze u sedmi položek s hladinou významnosti 0,05.

Zatímco pro mladší muže zatím není příliš důležité, aby se jejich partnerka „dokázala postarat o rodinu“ ($p=0,012$), (15. místo) u mužů starších byla tato položka hodnocena velmi vysoko (3. místo).

Další signifikantně významné položky jsou: „sportovní typ“ (35. místo) s hladinou významnosti 0,008, který si přejí mladší muži více než starší (53. místo). Proměnná „zkušený“ (50. místo) u mladších mužů oproti starším mužům (55. místo) s hladinou významnosti 0,036.

52. místo obsadila „skromnost“ u mladších mužů oproti 47. místu u starších mužů s hladinou významnosti 0,032.

Hladinu významnosti 0,033 dosáhla proměnná „finančně zajištěný“, která se umístila jak u mužů mladších tak starších na stejném pořadí (57. místo).

Na 61. pořadí se umístil „světlý typ“ ($p=0,039$) u mladších mužů. U starších mužů byla zvolena na místě 65. Téměř na stejném místě se umístila proměnná „vyšší postava“ z 68. místa oproti 69. místu s hladinou významnosti 0,009.

Hypotézu lze považovat za prokázanou. Z položek považovaných za prototypické, došlo k signifikantnímu rozdílu u dvou položek v důležitosti hodnocení vlastností mezi mladšími muži a staršími muži.

3. Diskuse

Výzkum byl zaměřen na zjištění požadovaných vlastností ideálního partnera u středoškolské mládeže a dále se zabýval otázkami, zda se tato představa liší v závislosti na pohlaví a zda se mění s narůstajícím věkem v období adolescence.

Výzkum byl realizován ve dvou etapách na zlínských středních školách. Cílem první etapy bylo získat osobnostní vlastnosti, popisy, charakteristiky a požadavky na základě vypracování inzerátu, ve kterém měly zkoumané osoby popsat ideálního partnera pro trvalý vztah. Výsledkem první etapy bylo získání asi 300 slov a slovních spojení, které adolescenti použili k vyjádření popisu ideálního partnera. Redukcí synonym a řídce se vyskytujících slov vznikl seznam 70 slov a slovních spojení v tom znění, v jakém byla slova respondenty uváděna. Důvodem bylo především to, aby slova byla srozumitelná současné generaci adolescentů a aby se jim nepodsouvala odborná psychologická terminologie, která jim nemusí být srozumitelná. Naprostá většina výzkumů u dospělých jedinců probíhá tak, že se jim předkládají seznamy vlastností či rysů vybraných z různých modelů osobnosti (např. Big Five), osobnostních dotazníků (např. NEO Personality Inventory) a výčtů hodnot (např. Schwartzův inventář hodnot).

Ve druhé etapě byl seznam 70 slov a slovních spojení předložen jinému souboru respondentů k posouzení důležitosti na Likertově pětibodové škále. Uspořádání položek v seznamu bylo náhodné. Studenti byli rozděleni do věkových skupin zahrnujících střední adolescenci ve věkovém rozpětí od 15 do 17 let a pozdní adolescenci od 18 do 20 let. Dále byly skupiny rozděleny podle pohlaví.

Ačkoli se v prototypickém přístupu používá medián či průměr, vzhledem k poměrně velkému rozsahu posuzovaných položek jsem za průkaznější pro stanovení prototypických vlastností považovala ty

položky, jejichž průměrné škálové hodnoty byly vyšší než 4,0, tj. pohybující se mezi slovním označením „ještě důležité“ a „velmi důležité“. Tímto způsobem byly vyčleněny soubory vlastností čítající přibližně 15 - 17 položek u jednotlivých skupin, což jednak přibližně odpovídá kvantitě souborů uváděných v literatuře, jednak lze tyto vlastnosti považovat za skutečně podstatné pro hledání ideálního partnera pro trvalý vztah. Za typické se také někdy považují vlastnosti či znaky určené jako „top 10“.

Můj výzkum potvrdil zkušenost z obdobných studií provedených prototypickou metodologií, že totiž nemusí korespondovat výsledky první a druhé etapy. V první etapě např. jako nejčastěji uváděná vlastnost či požadavek „zvítězil“ smyl pro humor (uvedlo jej 52 %, respondentů), avšak v druhé etapě u celého souboru skončil až na 11. místě (s průměrnou škálovou hodnotou 4,13). Ještě hůře dopal „sportovní typ“, který v první etapě uvedlo 47 % respondentů (druhá nejčtenější odpověď), zatímco při škálovém posouzení se objevil až na 47. místě (tedy mimo vlastnosti, které lze považovat za podstatné při hledání ideálního partnera). Požadavek „tolerantní“ již přibližně odpovídá umístění v první (3. místo) a druhé etapě (4. místo). Naopak požadavek „věrný“, který jednoznačně dominuje posuzování na škále ve všech skupinách, uvedlo v první etapě 28 % respondentů (12. místo). Tyto posuny jsou způsobeny zřejmě tím, že při generování vlastností jsou snadněji dostupné, zatímco při posuzování jejich důležitosti je jim přisuzována menší váha.

V různé míře se potvrdily všechny hypotézy. Nejvíce rozdílů vykazala statistická analýza při srovnání mladších mužů a mladších žen, přičemž se ukazuje větší osobností i sociální zralost mladších žen oproti mladším mužům. Naopak nejméně statisticky významných rozdílů bylo zjištěno mezi staršími muži a ženami (což může nasvědčovat tomu, že vývojově se obě pohlaví srovnávají), a mezi mladšími a staršími muži. Zjištěný rozdíl je zde ovšem velmi

podstatný v tom, že starší oproti mladším mužům výrazně více preferují „postará se o rodinu“.

V odborné literatuře jsem nenalezla studie, který by se věnovaly tomuto tématu u adolescentů, takže výsledky lze srovnávat pouze s obdobnými studiemi u dospělých, které však byly provedeny v jiných sociokulturních podmínkách, především ve Spojených státech, a s jiným výchozím posuzovaným souborem vlastností. U české populace neexistuje výzkum ani u dospělých, takže nelze stanovit, zda a v jakém smyslu v dospělosti v České republice dochází k posunu v požadavcích na ideálního partnera.

Můj výzkum ukázal, že za nejdůležitější charakteristiky či vlastnosti považují současní středoškoláci „věrnost“, „poskytnutí opory“, „upřímnost“, „tolerantnost“, „schopnost partnera postarat se o rodinu“, „spolehlivost“, „přátelskost“, „rozumnost“, „zodpovědnost“ a „nealkoholik“ (top 10).

Srovnáním např. s dnes již klasickým výzkumem N. Andersona (1968) a jeho nejvíce požadovanými charakteristikami zjistíme, že společné oběma výčtům jsou pouze věrnost a spolehlivost, ostatní položky se liší. Závěry některých studií (např. M. Rokeach, 1973, cit. podle Cottrell, Neuberg, Li, 2007) uvádějí mezi nejpožadovanějšími vlastnostmi tolerantnost. Mnohé výzkumy (např. Li et al., 2002; Fletcher et al., 1999; Argyle, Hendersonová, 1985, cit. podle Nakonečného, 2000 aj.) uvádějí, alespoň muži považovanou za důležitou charakteristiku, fyzickou atraktivitu. Předpokládala jsem, že zvláště u adolescentů může tato charakteristika být vysoce žádanou, ale tento předpoklad se nepotvrdil (u celého souboru je až na 31. místě, u celého souboru mužů dokonce až na 42. místě).

V již uvedeném výzkumu se Catherin Cottrell et al. (2007) (viz teoretická část) zaměřila na studium vlastností ideálního partnera v různých souvislostech se zřetelem k různým úkolům, cílům a funkcím interpersonálních vztahů. Nejdůležitějšími charakteristikami

všech zkoumaných sociálních skupin a typů vztahů se ukázala důvěryhodnost a kooperace. U blízkého vztahu se po důvěryhodnosti a kooperaci umístila na třetím místě důvěra, dále emoční stabilita, objektivnost, soucit, tolerance, uctivost, humor a ambice (C. A. Cottrell, S. L. Neuberg, N. P. Li 2007).

V jiné studii N. P. Li et al (2002) zjistila, že muži u svých ideálních partnerek preferují fyzickou atraktivitu a inteligenci oproti ženám, které preferují především sociální status, příjem a inteligenci.

Důvěryhodnost ani kooperativnost se v mém výzkumu mezi nejžádanějšími charakteristikami ideálního partnera neobjevily (stejně jako např. sociální status), ale je dost možné, že kdyby byly v posuzovaném seznamu předloženy (jak postupovala Cottrelová, která seznam sama sestavila), získaly by vysoké škálové hodnoty. Na druhé straně lze považovat výsledky mého výzkumu za spolehlivější, protože vycházejí z představ a terminologie současných adolescentů (např. kooperativnost či sociální status jim nemusí být zcela srozumitelné).

Fletcher et al. (1999) zjistil, že osobní charakteristiku ideálního partnera tvoří tři faktory, a to: „vřelost-důvěryhodnost“, „vitalita-atraktivita“ a „postavení-zdroje“. Hodnocení u všech tří kategorií bylo významně rozdílné u žen a mužů. Muži upřednostňovali u svých partnerek především „vřelost-důvěryhodnost“, zatímco ženy upřednostňovaly především „postavení-zdroje“. Obě pohlaví však nejvýše hodnotily „vřelost-důvěryhodnost“, na druhém místě „vitalitu-atraktivitu“ a na posledním místě bylo „postavení-zdroje“. V mém seznamu slov se u adolescentů charakteristiky jako jsou vřelost či důvěryhodnost, vitalita či postavení neobjevily. U položky postavení je zvláště patrné, že dospívající mládež zatím nemá zkušenosti s profesním zaměřením, a proto je tato položka pro ně vzdálená a není pro ně u ideálního partnera měřítkem.

Za svým způsobem varující lze považovat výskyt požadavku „nealkoholik“ v mém výzkumu, což zřejmě napovídá o zkušenostech s alkoholismem buď u samotných adolescentů, nebo u jejich rodičů, kde mohou být svědky rozpadu rodinných svazků díky alkoholu. V této souvislosti je na druhé straně zajímavé, že se nevyskytl požadavek „netoxikoman“.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá otázkou, jaké osobnostní charakteristiky, vlastnosti či požadavky si přejí dospívající jedinci u svého budoucího ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah, a předkládá odpověď s ohledem na osobnostní strukturu, fyzické požadavky a materiální zajištění budoucího partnera. V teoretické části jsou stručně shrnuty poznatky o období adolescence, dostupné poznatky o atraktivitě a o požadovaných vlastnostech u ideálního partnera v dospělosti. V literatuře nejsou k dispozici obdobné poznatky pro období adolescence, kdy se nepochybně utvářejí první představy o budoucím ideálním partnerovi pro trvalý vztah.

Obraz ideálního partnera u středoškolské mládeže byl zjišťován pomocí prototypického přístupu, pro nějž je příznačné, že vystihuje určitou kategorii na základě prototypu, znaků, které nejlépe reprezentují danou kategorii či jev.

Hlavním zjištěním je, že obraz ideálního partnera u středoškolských adolescentů sestává z těchto deseti nejvíce požadovaných vlastností a charakteristik: věrný, poskytne oporu, upřímný, tolerantní, postará se o rodinu, spolehlivý, přátelský, rozumný, zodpovědný, nealkoholik. Zároveň se do jisté míry potvrdily všechny hypotézy, týkající se rozdílů mezi muži a ženami, staršími a mladšími adolescenty. Nejvíce rozdílů vykazala statistická analýza při srovnání mladších mužů a mladších žen, přičemž se ukazuje větší osobnostní i sociální zralost mladších žen oproti mladším mužům, což je doložitelné tím, že mladší ženy více preferují „tolerantní“, „umí pomoci s problémem“ „postará se o rodinu“, „spolehlivý“, „zodpovědný“.

Ačkoli je třeba mít na mysli, že požadavky na ideálního partnera se mohou měnit v čase a se sociokulturním prostředím a že se mohou lišit díky použití částečně odlišných metodologických postupů, přesto

můžeme s jistou opatrností konstatovat, že ve srovnání s dospělými jsou do jisté míry idealizované. Srovnání s výčty vlastností a charakteristik požadovaných u ideálního partnera dospělými se překrývá se závěry výzkumu realizovaného pro mou diplomovou práci u adolescentů jen částečně.

V případných navazujících výzkumech by bylo potřebné rozšířit vzorek dospívající mládeže zařazením respondentů z dalších středoškolských studijních oborů a především oborů učňovských. Dále by bylo vhodné získat obraz ideálního partnera u současné české generace dospělých, který není k dispozici, a na základě srovnání obou vzorků posoudit míru proměn, resp. míru idealizace obrazu ideálního partnera u adolescentů. Možným pokračováním by také byl postup, kdy by se adolescentům předložil k posouzení důležitosti seznam vlastností a charakteristik, sestavený nikoli na výpovědích samotných adolescentů, ale na základě vlastností, rysů či hodnot, se kterými pracuje odborná psychologická terminologie.

Literatura:

- Anderson, N. H. (1968). Likableness ratings of 555 personality-trait words. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9, 272–279.
- Anderson, N. H. (1981). Integration theory applied to cognitive response and attitudes. In R. E. Petty, T. M. Ostrom, T. C. Brooks (Eds.), *Cognitive response in persuasion* (361-397). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Atkinson, R. L, Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., Nolen-Hoeksema, S. (2003). *Psychologie*. Praha, Portál.
- Bartholomew, K., Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preference: Evolutionary hypothese tested i 37 cultures. *Behavioral and Brain Science*, 12, 1-49.
- Byrne, D. (1971). *The attraction paradigma*. New York: Academic Press.
- Byrne, D. (1961). Interpersonal attraction and attitude similarity. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 62, 713-715.
- Clore, G. L., Byrne, D. (1974). A reinforcement – affect model of attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1990, 58, 250-258.
- Cottrell, C. A., Neuberg, S. L., Li, N. P. (2007). Chat do people desire in others? A sociofunctional perspektive on the importace of different valued characteristic. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 208-231.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Newton and Company.
- Erikson, E. H. (1969). Identity and the life Cycle. *Psychological issues, Monograph I*. New York: International University Press.
- Feingold, A. (1992). Good-looking people are not what we think.

Psychological Bulletin, 111, 304-341.

Fischer, H. (2007). The laws of chemistry. *Psychology Today*, 40, 3, 76-81.

Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., Thomas, G., Giles, L. (1999). Ideale in intimate relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 72-89.

Fletcher, G. J. O., Thomas, G. (1996). Lay theories in close relationship: Their structure and function. In G. J. O. Fletcher, J. Fitness (Eds.). *Knowledge structures in close relationship: A social psychological approach*, (3-24). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Gecková, A., Pedelský, M., vanDijk, J. P. (2000). Vplyv rodičov a vrstevníkov na správanie adolescentov súvisiace so zdravím. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 35, 3, 233-241.

Hayesová, M. (1998). *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál.

Herbst, K. C., Gaertner, L., Insko, Ch. (2003). My head says yes but my heart says no: Cognitive and affective attraction as function of similarity to the ideal self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(4), 1205-1219.

Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. New York: Wiley.

Hinde, R. (1997). *Relationship: A dialectical perspective*. Howe. England: Psychology Press.

Huston, T. L., Houts, R. M. (1998). The psychological infrastructure of courtship and marriage: The role of personality and compatibility in romantic relationship. In T. N. Bradbury (Eds.), *The developmental course of marital dysfunction* (114-151). Cambridge. England: Cambridge University Press.

Hyde, J. S. (1994). *Understanding human sexuality*. New York: McGraw-Hill.

Kaiser, R. (2000). *Partnerschaft and paartherapie*. Hogrefe: Göttingen.

Kaplan, M. F., Anderson, N. H. (1973). Information integration theory and reinforcement theory as approach to interpersonal attraction.

- Journal of personality and social psychology*, 28, 301-312.
- Klohnen, E. C., Lou, S. (2003). Interpersonal attraction and personality: What is attractive-self similarity, ideal similarity, complementarity, or attachment security? *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(4), 709-722.
- Klohnen, E. C., Mendelsohn, G. A. (1998). Partner selection for personality characteristic: A couple-centered approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24, 268-278.
- Kon, I. S. (1986). *Kapitoly z psychologie dospívání*. Praha: SPN.
- Kuzban, R., Neuberg, S. L. (2005). Managing ingroup and outgroup relationship. In D. M. Buss (Eds.), *Handbook of evolutionary psychology* (653-675). New York: Wiley.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- LaPrelle, J., Hoyle, R. H., Insko, C. A., Bernthal, P. (1990). Interpersonal attraction and descriptions of the traits of others: Ideal similarity, self similarity, and liking. *Journal of Personality and Social Psychology*, 24, 216-240.
- Li, N. P., Bailey, J. M. Kenrick, D. T., Linsenmeier, J. A. W. (2002). The necessities and luxuries of mate preference: Testing the tradeoffs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 947-955.
- Luo, S., Klohnen, E. (2005). Assortative mating and marital duality in newlyweds: A couple-centered approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 304-326.
- Lusk, J., Macdonald, K., Newman, J. R. (1998). Resource appraisals among self, friend and leader: Implications for an evolutionary perspective on individual differences. *Personality and Individual Differences*, 24, 685-700.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál.
- Macek, P., Mareš, J., Ježek, S., Valášková, M. (2002). Současný výzkum adolescentů: východiska, soubor, metody. In V. Smékal, P. Macek

- (Eds.), *Utváření a vývoj osobnosti*. Psychologické, sociální a pedagogické aspekty (129-148). Brno: Barrister a Principal.
- Montoya, R. M., Horton, R.S. (2004). On the importance of cognitive evaluation as a determinant of interpersonal attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(5), 696-712.
- Murray, S. L., Holmes, J. G., Griffin, D. W. (1996). The benefits of positive illusion: Idealization and the construction of satisfaction in close relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 79-98.
- Nakonečný, M. (2000). *Sociální psychologie*. Praha: Academia.
- Newcomb, T. M. (1961). *The acquaintance process*. New York, Holt, Rinehart a Winston.
- Muuss, R. E. (1989). *Theories of adolescence*. New York: Random House.
- Powers, E. A. (1971). Thirty years of research on ideal mate characteristics: What do we know? *International Journal of Sociology of the Family*, 1, 207-215.
- Regan, P. (1998). What if you can't get what you want? Willingness to compromise ideal mate selection standards as a function of sex, mate value, and relationship context. *Personality and Social Psychology*, 24, 1294-1303.
- Reis, H. T., Wheeler, L., Spiegel, N., Kernis, M. H., Nezlek, J., Perle, M. (1982). Physical attractiveness in social interaction: II. Why does appearance affect social experience? *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 265-273.
- Rosch, E. (1973). On the internal structure of perceptual and semantic categories. In T. E. Moore (Ed.), *Cognitive development and the acquisition language* (11-144). New York: Academic Press.
- Rosch, E. (1975). Cognitive representation of semantic categories. *Journal of Experimental Psychology: General*, 104, 192-233.
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch, B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and categorization* (27-48). Hillsdale: Erlbaum.

- Salovey, P., Rodin, J. (1984). Some antecedents and consequent of social-comparison jealousy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 780-792.
- Salovey, P., Rodin, J. (1991). Provoking jealousy and Envy: Domain relevance and self-esteem threat. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 10, 395-413.
- Slaměník, I. (1997). Afiliace, atraktivita, láska. In J. Výrost, I. Slaměník (Eds.), *Sociální psychologie - sociálna psychológia* (289-313). Praha: ISV.
- Slaměník, I. (2001). Sociální psychologie emocí. In J. Výrost, I. Slaměník (Eds.), *Aplikovaná sociální psychologie II* (49-80). Praha: Grada 2001.
- Šmahel, D., Veselá, M. (2006). Interpersonální atraktivita ve virtuálním prostředí. *Československá psychologie*, 50, 2, 174-186.
- Švancara, J. (1975). *Kompendium vývojové psychologie*. Praha: SPN.
- Tester, A. (1988). Toward a self-evaluation maintenance model of social behavior. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, 21, 181-227. New York, Academic Press.
- Thibaut, J. W., Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of group*. New York: Wiley.
- Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- Weiss, P. (2002). Ženská přitažlivost z pohledu sociobiologie. *Psychologie dnes*, 3, 20-21.
- Willi, J. (2006). *Psychologie lásky*. Praha: Portál.
- Zentner, M. R. (2005). Ideal mate personality concepts and compatibility in close relationship: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 2, 242-256.

Souhrn

Diplomová práce se zabývá otázkou, jaké osobnostní charakteristiky, vlastnosti či požadavky si přejí dospívající jedinci u svého budoucího ideálního partnera pro trvalý partnerský vztah. V teoretické části jsou shrnuty poznatky o vývojovém období adolescence, atraktivitě a o požadovaných vlastnostech u ideálního partnera v dospělosti. Cílem empirické části bylo zjistit, jaké vlastnosti a požadavky dominují v představách o ideálním partnerovi u současné české středoškolské mládeže a jak se tyto požadavky mění v rámci pohlaví a věku. Obraz ideálního partnera byl zjišťován pomocí prototypického přístupu a byl realizován ve dvou etapách. Výsledkem výzkumu je obraz ideálního partnera u středoškolských adolescentů sestavený z deseti nejvíce požadovaných vlastností a charakteristik: „věrný“, „poskytne oporu“, „upřímný“, „tolerantní“, „postará se o rodinu“, „spolehlivý“, „přátelský“, „rozumný“, „zodpovědný“ a „nealkoholík“. Hypotézy týkající se rozdílů v rámci pohlaví a věku byly do jisté míry potvrzeny. Nejvíce rozdílů vykazala statistická analýza při srovnání mladších žen a mladších mužů. Naopak nejméně statisticky významných rozdílů bylo zaznamenáno mezi staršími ženami a staršími muži a mezi mladšími muži a staršími muži.

Abstract

Ideal partner preferences for long-term relationship among high school students

This diploma work deals with the question what personality characteristics qualities demands young people wish at their future ideal partner for long-term partners relationship. In theoretical part there are pieces of knowledge about developing period of adolescence attractiveness and about required qualities at ideal partner adult age. The aim of empirical part was to find out which qualities and demands dominate in ideas about ideal partner at nowadays Czech high school students and how these demands change due to gender and age. The profile of ideal partner was found out with using prototypical approach and was realised into phases. The result of the research is image of ideal partner among high school students made up of ten the most required qualities and characteristics: „faithful“, „give support“, „sincere“, „tolerant“, „takes care of the family“, „reliable“, „friendly“, „reasonable“, „responsible“, „non-drinker“. Hypothesis concerning with the differences at gender age were validated to certain rate. The most differences proved statistic analyse at comparing younger women and younger men. On the other side at the least statistically significant differences were recorded among older women and older men and among younger men and older men.